

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Vojtěch Beran

AUTORSKÁ PRÁVA K VÝTVARNÉMU DÍLU

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Veronika Křesťanová, Dr.

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 23. listopadu 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 23. listopadu 2014

Vojtěch Beran

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl vyslovit poděkování JUDr. Veronice Křesťanové, Dr. z Ústavu práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního Právnické fakulty UK v Praze za její vstřícný přístup a cenné připomínky.

OBSAH

OBSAH.....	4
ÚVOD.....	7
1. Prameny úpravy autorských práv k výtvarnému dílu.....	9
1.1. Mezinárodní právo.....	9
1.2. Právo Evropské unie.....	11
1.3. Právo České republiky.....	13
2. Výtvarné dílo.....	15
2.1. Díla malířská.....	16
2.2. Díla grafická.....	17
2.3. Díla sochařská.....	17
2.4. Jiná díla výtvarná.....	17
2.5. Architektura, design a fotografie.....	18
2.6. Zpracované dílo.....	19
2.7. Výstava.....	21
2.8. Výtvarná díla vzniklá ve škole.....	22
3. Hmotný nosič díla výtvarného umění.....	23
3.1. Omezení vlastníka nosiče díla vyplývající z autorského zákona.....	24
3.2. Omezení vlastníka nosiče díla vyplývající z jiných předpisů.....	25
4. Autor výtvarného díla.....	27
5. Autorská práva k výtvarným dílům.....	28
5.1. Osobnostní práva.....	28
5.2. Majetková práva.....	29
5.2.1. Nositel majetkových práv.....	31

5.2.2. Zpracování díla	31
5.2.3. Rozmnožování díla	32
5.2.4. Rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla	35
5.2.5. Pronájem a půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla	36
5.2.6. Vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla	37
5.2.7. Sdělování díla veřejnosti.....	39
5.3. Volná užití.....	40
5.4. Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla	41
5.4.1. Prameny právní úpravy	43
5.4.2. Vznik práva na odměnu	44
5.4.3. Osoba oprávněná.....	46
5.4.4. Osoba povinná	47
5.4.5. Profesionální zástupce trhu s uměleckými díly	48
5.4.6. Dílo	50
5.4.7. Výše odměny	51
5.4.8. Zástupce oprávněné osoby.....	52
5.4.9. Odlišnosti v jiných státech EU.....	54
5.5. Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu	56
5.5.1. Východiska	56
5.5.2. Prameny právní úpravy	57
5.5.3. Právní povaha práva na náhradní odměnu	58
5.5.4. Osoba oprávněná.....	59
5.5.5. Osoba povinná	59
5.5.6. Přístroj užitý k rozmnožování.....	60
5.5.7. Výše odměny	60

5.5.8. Kolektivní správce	61
5.5.9. Odlišnosti v jiných státech EU.....	62
6. Licence a licenční smlouva.....	65
7. Následky porušení autorských práv k výtvarným dílům	68
7.1. Civilní žaloba.....	68
7.2. Ochrana v jiných státech EU	69
7.3. Přestupky dle autorského zákona.....	70
7.4. Trestní právo	71
7.4.1. Padělání a napodobení díla výtvarného umění	71
7.4.2. Porušení autorského práva	73
7.4.3. Trestněprávní ochrana v EU	74
ZÁVĚR	76
Seznam použitých zkratk	79
Seznam použitých pramenů	80
Shrnutí v českém jazyce	87
Resume in English	89

ÚVOD

Autorské právo je jedním ze skupiny práv k tzv. duševnímu vlastnictví, konkrétně k nehmotnému výsledku procesu lidské tvořivosti a myšlení v oblasti umělecké tvorby. Ačkoli umění je nejspíše stejně staré jako lidstvo samo, patrně se nedá říci totéž o autorském právu. Vždy totiž záleží na tom, jak je ve společnosti autorství pojímáno: zatímco ve středověku autor hudební skladby či malíř obrazu ustupoval ve své skromnosti zásadně do pozadí, dnes jsme došli k situaci, ve které je dílo chráněno, i kdyby to jeho autor ani nechtěl, a definováno může být tak široce, že je snadné uvěřit tomu, že celý svět je plný uměleckých děl.

Tyto premisy, spolu s globalizací a technickým pokrokem, vytvořily ve 20. století pro autorské právo takové společenské podmínky, že se stalo jedním z nejdůležitějších právních odvětví, s nímž přicházíme do styku skutečně každý den.

Tématem práce je autorskoprávní ochrana děl výtvarného umění. Mezinárodní smlouvy, mně známé státní autorskoprávní kodexy i jiné předpisy upravují většinou autorská práva k dílům umění obecně a na jednom místě, aniž by (až na výjimky) přihlížely ke specifickým vyplývajícím z konkrétních druhů díla (hudebního, výtvarného, literárního...). I přesto, nebo možná právě proto, se domnívám, že téma práce lze takto pojmut. Nabízí se totiž zajímavý úkol, rozebrat jednotlivá práva a instituty z hlediska jednoho druhu děl, a na jeho příkladech. Tak např. vynález internetu a institut práva ke sdělování díla veřejnosti bude mít dnes mnohem větší význam v oblasti děl hudebních, než výtvarných. Pro výtvarná díla je naopak specifickým trh s originály děl, a jeho ekonomické aspekty. V následující práci se proto pokusím klást důraz na ty instituty autorského práva, které jsou pro výtvarná díla typické, a v praxi patrně nejběžněji užívané. Z těchto důvodů byla některá témata, protínající celé autorské právo (např. dějiny autorského práva), naopak vynechána docela.

Žijeme v globalizovaném světě, navíc uprostřed Evropské unie, která se, pokud jde o právní předpisy, stále vyvíjí a sjednocuje – harmonizuje. Běžnou záležitostí jsou prodeje originálů či rozmnoženin děl výtvarného umění napříč státy, přeshraniční udílení licencí, i jiná mezistátní spolupráce na poli autorských práv, včetně spolupráce policejní

při vyšetřování trestných činů padělatelství. Dělat rozbor autorskoprávních institutů striktně pouze pro území České republiky dle mého názoru nemá za těchto podmínek velkého významu. Proto, kde to připadá v úvahu, či kde jsem to shledal zajímavým, jsou uvedeny zmínky o právní úpravě účinné pro celé území Evropské unie nebo pro některé jednotlivé státy. V případě souvislostí s trhem s výtvarným uměním jsem kladl důraz především na úpravu dle právních řádů států, které v rámci Evropské unie disponují největším trhem s výtvarným uměním¹, a povědomí o jejich státní úpravě tak může být přínosné.

Po stručném vymezení historie a pramenů autorských práv bude následovat vymezení pojmu výtvarné dílo, jež přesahuje do umělecko-teoretických oborů, nicméně jsem je shledal jako velmi zajímavé. V rámci jednotlivých institutů práv k dílům výtvarného umění je kladen důraz na ekonomicky významný institut práva na odměnu při opětném prodeji originálu díla výtvarného umění. Pro ochranu děl výtvarného umění je typickou problematika trestných činů padělatelství, obsažená v závěru práce.

Práce reflektuje právní stav k 23. listopadu 2014.

---

¹ Dle statistických dat největšího globálního serveru o trhu s uměním Artmarket.com jde o Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Francouzskou republiku a Spolkovou republiku Německo.

1. Prameny úpravy autorských práv k výtvarnému dílu

Prameny úpravy autorských práv k výtvarným dílům je nutné vidět, jak již bylo naznačeno v úvodu, v celém kontextu oboru autorského práva. V našich podmínkách se již vžilo členění pramenů práva dle práva mezinárodního, práva Evropské unie a vnitrostátního práva jednotlivých států (nesprávně nazýváno „národní právní řády“).

1.1. Mezinárodní právo

Autorské právo se na mezinárodní úrovni začalo regulovat koncem 19. století. Volání po mezinárodní ochraně postavení autorů se začalo ozývat z Francie, kde byla idea svobodné přeshraniční umělecké tvorby navázána na výsledky velké revoluce, a odtud se šířilo do nejbližšího okolí. Konference s mezinárodním zastoupením umělců a právníků, uskutečněná roku 1858 v Bruselu, byla první mezinárodní událostí, která se tematikou hodlala vážně zabývat². Další vyjednávání následovala v Paříži, Římě a nakonec v Bernu roku 1883. Výsledkem poslední jmenované byl koncept první mezinárodní autorskoprávní smlouvy. Definitivním dokumentem byla Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, sjednaná 9. září 1886, která je jednou z nejstarších dodnes platných mezinárodních smluv vůbec. Nelze tedy říci, že by bylo na základě této smlouvy začalo autorské právo nabývat mezinárodního významu, ale spíše naopak, tato smlouva byla pravděpodobně jen důsledkem tohoto narůstajícího významu v 19. století.

Původní text potvrdilo deset států³. Počet států, které text později adoptovaly, postupně narůstal (nechyběla Československá republika). Státy, které se k Bernské úmluvě

---

² GOLDSTEIN, Paul and HUGENHOLTZ, Bernt. *International Copyright*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 34.

³ Nynější Německo, Belgie, Španělsko, Francie, Spojené království, Haiti, Itálie, Libérie, Švýcarsko a Tunisko. Fakt, že se k autentickému textu nepřidalo Rakousko-Uhersko, ač bylo k vyjednávání přizváno, byl v dobové literatuře velmi kritizován (TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 866).

přidaly, jsou touto smlouvou vázány, a ve svém souhrnu tvoří tzv. Bernskou unii. Dnes jde prakticky o všechny státy světa⁴.

Dle Bernské úmluvy je nutno pod pojmem „literární a umělecké dílo“ rozumět (mimo jiné) „díla kreslířská, malířská, architektonická, sochařská, rytecká, litografická“⁵. Některé principy původního znění Bernské úmluvy (jako např. princip teritoriality v autorském právu) jsou platné dodnes, jak bude ukázáno v dalším textu. Lze tedy říci, že touto smlouvou byl položen základ pro mezinárodněprávní ochranu výtvarných děl.

Bernská úmluva byla několikrát novelizována, a to vždy na mezinárodních konferencích svolaných do některé z významných světových metropolí. Naposledy se tak stalo v Paříži v roce 1971. Po novelizacích se tak hovoří zpravidla o Revidované Bernské úmluvě (RBÚ).

Svým obsahem poněkud užší Všeobecná úmluva o autorském právu byla sjednána a podepsána v Ženevě roku 1952. I tato úmluva má za cíl autorskoprávně chránit díla výtvarná a jejich autory, když stanoví, že každý smluvní stát má učinit všechna opatření nutná k zajištění ochrany práv autorů k dílům uměleckým, „jako jsou malby, rytiny a díla sochařská“⁶.

Roku 1970 vznikla Světová organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization, WIPO), a to jako jedna z tzv. odborných organizací Organizace spojených národů. Jejím sídlem je Ženeva, a z důvodu ekonomických aspektů autorských práv se tato organizace stala správkyní obou výše uvedených smluv. Kromě toho z její iniciativy byly přijaty na sklonku 20. století nové autorskoprávní smlouvy, reagující na nutnost změn na poli autorského práva v souvislosti s rozvojem internetu. Tyto smlouvy měly dopad i na ochranu výtvarných děl, a to zejména v souvislosti s jejich šířením právě na internetu.

Dalším významným mezinárodním dokumentem je Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví, anglicky Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (zažitá zkratka TRIPs), která je přílohou smlouvy o

---

⁴ Ačkoli např. Spojené státy americké se přidaly k Bernské úmluvě se značným zpožděním, až roku 1989.

⁵ článek 2 Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl (vyhlášené v ČR pod č. 133/1980 Sb.).

⁶ článek I Všeobecné úmluvy o autorském právu (vyhlášené v ČR pod č. 134/1980 Sb.).

vytvoření Světové obchodní organizace⁷. Vznik této organizace i platnost smlouvy TRIPs jsou datovány od r. 1995. Základní myšlenkou dohody TRIPs je odstranění překážek v mezinárodním obchodě za současného dodržování práv duševního vlastnictví a za současného plného respektování práv dříve sjednaných v předchozích mezinárodních smlouvách⁸. Stejně jako její předchůdci, i tato smlouva stanoví především některé základní otázky právního rámce ochrany autorských práv jako celku.

1.2. Právo Evropské unie

Zmocnění k legislativě na poli autorského práva v EU je nutné hledat již v ústavním právu EU: Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) stanoví ve svém článku 114⁹ nástroje, kterými má být dosaženo fungování jednotného vnitřního trhu. Takovým nástrojem je sblížování (harmonizace) právních předpisů jednotlivých států. SFEU neposkytuje přímé zmocnění orgánům Unie k regulaci práv duševního vlastnictví, v rámci Unie ale zavádí jednotný režim ochrany práv duševního vlastnictví, jehož má být dosaženo¹⁰.

Právním nástrojem pro harmonizaci autorského práva a jeho jednotlivých institutů jsou tedy v prostoru Evropské unie především směrnice. Ty upravují téměř vždy pouze dílčí právo či složku autorských práv. Ze směrnic, které jsou relevantní pro téma autorských práv k dílům výtvarného umění, jde především o směrnici týkající se doby ochrany autorských práv¹¹, směrnici o právu na odměnu autora za opětovný prodej originálu uměleckého díla¹² a tzv. Informační směrnici (směrnice o harmonizaci některých

---

⁷ vyhlášena v ČR pod č. 191/1995 Sb.

⁸ GOLDSTEIN, Paul and HUGENHOLTZ, Bernt. *International Copyright*. Op. cit., s. 77 a n.

⁹ čl. 114 SFEU stanoví: „Není-li ve Smlouvách stanoveno jinak, použijí se k dosažení cílů uvedených v článku 26 následující ustanovení. Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem přijímají opatření ke sblížování ustanovení právních a správních předpisů členských států, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu.“

¹⁰ čl. 118 SFEU stanoví: „V rámci vytvoření nebo fungování vnitřního trhu přijmou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem opatření o vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii, a o zavedení centralizovaného režimu pro udělování oprávnění, koordinaci a kontrolu na úrovni Unie.“

¹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících

¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětovný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla

aspektů autorského práva v informační společnosti)¹³. Členskými státy byly dále implementovány směrnice o právu na pronájem a půjčování¹⁴, a směrnice o vymáhání práv z duševního vlastnictví¹⁵, která upravuje specifické nástroje na ochranu duševního vlastnictví v oblasti občanskoprávní.

Bezprostředním nástrojem pro sblížení některých oblastí práva Evropské unie jsou nařízení, z nichž se dané problematiky týká především nařízení o celních opatřeních pro zboží porušující autorské právo (padělky a jiné napodobeniny)¹⁶ a dále některá nařízení upravující podmínky a rozhodné právo pro smluvní závazkové vztahy i pro mimosmluvní odpovědnost s přeshraničním prvkem. O těch bude pojednáno v jiné kapitole.

Všechny státy EU jsou členy Bernské unie, a všechny též, jakožto členové Světové obchodní organizace jsou vázány smlouvou TRIPs. Evropská unie i její jednotlivé státy ratifikovaly též smlouvy WIPO. Proto jsou logicky ambice na poli sblížení právních řádů a ochrany autorských práv v rámci Evropské unie vyšší, než tomu bylo na základě zmíněných smluv. Kromě toho, článek 18 SFEU zakazuje „jakoukoli diskriminaci na základě státní příslušnosti“ v rámci EU, což znamená, že členské státy jsou povinny poskytnout stejnou úroveň ochrany všem autorům – občanům EU¹⁷. Tento článek, ač v jeho starším znění, byl interpretován Soudním dvorem EU již v rozsudku „Phil Collins“¹⁸ v roce 1993. Již tam Soudní dvůr EU zdůraznil neslučitelnost striktního dodržování principu reciprocit s principy práva EU a nutnost zmíněného národního zacházení ve všech případech.

---

¹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem

¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví

¹⁶ Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo, a jeho prováděcí předpis, Nařízení Komise (ES) č. 1891/2004 ze dne 21. října 2004

¹⁷ GOLDSTEIN, Paul and HUGENHOLTZ, Bernt. *International Copyright*. Op. cit., s. 67.

¹⁸ Rozsudek Soudního dvora EU *Phil Collins v. Imtrat Handelsgesellschaft GmbH*, spojené věci [C-92/92](#) a [C-326/92](#), ze dne 20. října 1993

Významným pramenem autorského práva v EU je proto i judikatura a interpretační pravidla Soudního dvora EU.

Nakonec, i Listina základních práv Evropské unie, v současnosti platná na území celé Unie kromě Velké Británie a Polska¹⁹, v článku 17 stanoví obecné pravidlo, že „duševní vlastnictví je chráněno“.

1.3. Právo České republiky

Podklad pro ochranu autorského práva obsahuje Listina základních práv a svobod ČR v článku 34: „práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem“.

Zákonem, který toto ustanovení provádí, a zároveň základním autorskoprávním předpisem je Autorský zákon (zákon č. 121/2000 Sb.), mnohokrát novelizovaný (poslední významnou změnou je novelizace zákonem č. 228/2014 Sb., který reguluje především institut osiřelých děl, tedy děl autorsky chráněných, u nichž ale autor či jiný nositel práv není znám nebo není dohledatelný²⁰). Autorský zákon ČR je platný na území ČR a poskytuje, na principu teritoriality, dle § 107 ochranu jak pro autory - občany ČR (ať už jejich díla vznikla kdekoliv), tak i, za splnění jistých podmínek²¹, pro autory – občany jiných států. Proto se podle autorského zákona ČR bude posuzovat např. jakákoli otázka související s užitím díla, ať už oprávněného či nikoli, a ať už bylo uskutečněno kýmkoliv, jen když k užití dojde na území ČR, ale i otázky související s užitím díla na území jiného státu, pokud jsou poškozena práva autora, který požívá ochranu autorského zákona ČR. (Náročnou by se zde jevila otázka, zda příslušnost k ČR je nutná po celou dobu autorova života, či v době vytvoření díla.)

---

¹⁹ Protokol č. 30 k Lisabonské smlouvě pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství

²⁰ Potřeba regulace osiřelých děl vyplývala ze Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl

²¹ Státním příslušníkům – neobčanům ČR se poskytuje ochrana podle mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána (a jimiž je vázán stát, jehož příslušníkem je dotčená osoba). Bude tedy poskytnuta ochrana např. všem občanům států, které jsou signatáři Bernské úmluvy, a to v rozsahu této úmluvy. V rámci EU navíc zůstává nedotčen princip zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti (popsaný výše), tedy občanu jiného státu EU musí být na území jiného státu EU vždy přiznána práva v takovém rozsahu, v jakém jich požívá jeho státní příslušník.

Pro závazkové právo v oblasti soukromého práva, a tedy i práva autorského, se užije občanského zákoníku, zákona č. 89/2012.

Z podzákoných předpisů je vhodné zmínit vyhlášku č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn. O ní bude pojednáno v kapitole o právu na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu.

2. Výtvarné dílo

Jak již bylo naznačeno v části o pramenech mezinárodního práva, autorská práva k výtvarným dílům jsou chráněna nejen ve všech státech Evropské unie, ale prakticky ve všech státech světa. Protože ale mezinárodní smlouvy, předpisy Evropské unie, zákony a další prameny používají pouze obecné pojmy jako „výtvarné dílo“, „malba“ a podobně, je namístě upřesnit, co autorské zákony zahrnují pod pojem „výtvarné dílo“.

Nutnými znaky všech děl (tedy jak výtvarných, tak např. hudebních, filmových) jsou dle autorského zákona České republiky objektivní vnímatelnost díla (dílo je vyjádřeno něčím, co lze vnímat: např. kresba na papíře, obrázek na obrazovce počítače) a dílo jakožto výsledek tvůrčí činnosti autora. Z prvního požadavku vyplývá, že chráněny jsou všechny vývojové fáze vytváření díla, které jsou objektivně vnímatelné, nikoli tedy pouze dílo považované autorem za dokončené, nýbrž i rozpracované či nedokončené dílo. Autorsky chráněná ale, ze stejného důvodu, naopak není myšlenka (či nápad) k dílu, existující prozatím pouze v mysli umělce.

Autorský zákon České republiky vychází z dělení děl, tedy předmětu autorskoprávní ochrany, do tří skupin: dílo literární, jiné dílo umělecké a dílo vědecké²². Dle této systematiky je výtvarné dílo jednou z podskupin tzv. jiných děl uměleckých, tedy jiných než literárních. Dílo výtvarné není definováno, ale pouze demonstrativně je vymezeno příklady, jakožto „dílo malířské, grafické a sochařské“²³. Fakt, že tento výčet musí být demonstrativní, a tedy nikoli úplný, je jasný již z důvodu vývoje uměleckých forem; zákonodárce zmínil v zákoně jen určité tradiční formy uměleckých výtvorů (malba, grafika, socha). Autorský zákon tím, že nepodává ani definici výtvarného díla ani

---

²² § 2 AutZ

²³ Obdobně to vypadá i v autorských zákonech jiných států: např. britský autorský zákon Copyright, Designs and Patents Act z roku 1988 stanoví, že předmětem autorskoprávní ochrany je (mimo jiné) „artistic work“, tedy umělecké dílo, přičemž obsah tohoto pojmu je upřesněn v článku 4 zákona. Uměleckým dílem je dílo, které spadá do jedné z kategorií: „a) grafická díla, sochy, koláže, a to bez ohledu na uměleckou hodnotu, b) architektonické dílo, ať už budova či model budovy, nebo c) díla uměleckých řemesel“. Obdoba autorského zákona ve Francii, Code de la propriété intellectuelle, zák. č. 92-597 (zákoník duševního vlastnictví) stanoví v obecném článku L112-1, že chráněna jsou práva autora ke všem výsledkům jeho duševní činnosti, přičemž na žánru, formě vyjádření, prostředku vyjádření ani cílové skupině nezáleží. V dalším článku je pak (demonstrativně) vyjmenováno, která díla jsou („zvláště“) výsledkem duševní činnosti. Mezi nimi nechybí malba, architektura, sochařství, grafika, litografie, ilustrace, a mnoho dalších.

taxativní výčet druhů výtvarných děl, nebrání novým originálním formám umění, aby byly, pokud naplňují znaky děl, podřazeny pod pojem výtvarné dílo, resp. autorské dílo vůbec. Moderní výtvarné umění se totiž vyznačuje natolik originálními projevy, že zařazení do některé z kategorií může být velmi problematické.

Nutno říci, že otázka zařazení výtvarného díla do některé z jeho podkategorií (a často i otázka, zda umělecké dílo náleží do skupiny výtvarných děl či nikoli) nemá mnohdy praktický dosah. Autorský zákon je totiž formulován obecně, a téměř všem druhům děl (ať již dílům hudebním, výtvarným či jiným) přiznává stejná nebo velmi podobná (a stejně formulovaná) práva, jejichž praktická podoba se ale bude vždy v závislosti na konkrétním díle lišit. Může se ale stát, že se v autorském zákoně vyskytne institut určený jen pro některé druhy děl. To je případ § 24 autorského zákona, který reguluje právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla, institut určený jen pro výtvarná díla²⁴. Protože tedy předkládaná práce rozebírá instituty platné pro výtvarná díla, rozhodl jsem se pojem výtvarného díla vymežit, a to s pomocí zmíněného demonstrativního výčtu v § 2. Význam dělení kromě toho spočívá v možnosti přispět k řešení otázky, zda dílo vůbec dílem je.

2.1. Díla malířská

Pod tímto pojmem se tradičně rozumí zachycení barev a tvarů a vytvoření výsledného dojmu na dvourozměrný podklad. Prostředkem může být vše, co je schopno zanechat barevnou stopu: ať již materiály přírodní (uhel, přírodní barviva), nebo syntetické (tempera, akrylová barva) povahy. Podkladem může být papír, plátno, zeď, dřevěná deska, sklo, a další materiály, za předpokladu, že podklad je dvourozměrný. Jde tedy o malby, kresby, črty, nástěnné malby, sklomalby, graffiti²⁵. Za malířské dílo je tradičně považováno dílo vyjádřené ve fyzické podobě: počítačová grafika a díla vytvořená digitálně proto spadají do kategorie „jiná výtvarná díla“, což ale nevylučuje možnost použití prostředků výpočetní techniky při realizaci malířského díla.

---

²⁴ V takovém případě by bylo možné v úvodu předmětného institutu odkázat na pojem „výtvarné dílo“ obsažený v § 2 AutZ. Legislativce ale zvolil jinou metodu: v § 24 byl pojem „výtvarné dílo“ opět vymezen demonstrativním výčtem děl, byť obsáhlejší.

²⁵ TELEČEK, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 29.

2.2. Díla grafická

S díly malířskými je spojuje dvojrozměrnost věci, na které je dílo vyjádřeno. V důsledku užití tiskařských technik je zde ale možnost vytvořit několik zcela identických kopií, přičemž je každá pokládána za originál díla²⁶. Dále je nutno říci, že za (výtvarné) dílo bude považována jak grafická deska sloužící k tisku, tak výsledný tisk (grafický list vytvořený technikou suché jehly, linoryt, dřevoryt apod.). Příkladem grafického díla je nejen originální grafický list, ale i např. poštovní známky, bankovky²⁷, a některé výtvarně provedené cenné papíry²⁸.

2.3. Díla sochařská

Tradiční definice „trojrozměrné zpracování hmotné masy“ může být nadále pokládána za správnou, nicméně s rozvojem nových technik ne vyčerpávající, čehož důkazem jsou některé výtvarné projevy druhé poloviny 20. století (kinetické sochy, světelné instalace apod.).

2.4. Jiná díla výtvarná

Jak již bylo řečeno výše, malířské, grafické a sochařské dílo nejsou jedinými možnými druhy výtvarných děl ve smyslu autorského zákona. Do jiných děl výtvarných, z řady aktuálně populárních výtvarných projevů, řadíme především počítačovou grafiku. Jsou to obecně díla vznikající pomocí počítačových programů, například design webových stránek²⁹, pokud samozřejmě splňuje obecné požadavky na dílo. Tato díla nemusí být

---

²⁶ Na tento specifický rys grafických děl pamatuje i § 24 AutZ: „Originálem (...) se rozumí (...) litografie či jiná grafika, a to za předpokladu, že jsou zhotoveny samotným umělcem nebo jde o rozmnoženiny, které se považují za originál uměleckého díla“.

²⁷ Bankovky (nejen Kč, ale i Euro a další) jsou chráněny dvojitým způsobem: autorským zákonem a také vyhláškou č. 274/2011, v části nazvané „Podmínky, za kterých lze reprodukovat tuzemské nebo cizozemské bankovky a mince a vyrábět předměty úpravou je napodobující“.

²⁸ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 29.

²⁹ KRŽÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon, komentář a předpisy související*. 2., akt. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 46.

tedy nutně spojena s hmotou (což bylo jako charakteristika pro díla výtvarného umění užívána dříve).

Mohou sem být zařazena i díla např. audiovizuální techniky, body art, make-up a další, u kterých bude těžko rozlišit, do které z předchozích kategorií patří, nicméně dílem (a to dílem výtvarným) nepochybně jsou.

2.5. Architektura, design a fotografie

Ačkoli architekturu je možno považovat z hlediska umělecko-teoretického za součást výtvarných umění, dílo architektonické z logiky textu autorského zákona netvoří součást děl výtvarných. Jinak tomu bylo v případě autorského zákona z roku 1965³⁰ a jinak tomu může být samozřejmě i v právních úpravách jiných států.

To nic nemění na tom, že i z pohledu autorského zákona ČR jsou díla architektonická chráněnými autorskými díly. Samozřejmě za splnění obecných podmínek pro dílo (objektivní vnímatelnost, jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora). Architektonickým dílem chráněným autorským zákonem tak nikdy nebudou např. pouhé obecné technické výkresy³¹.

Autorsky chráněné mohou být i designové předměty užitého umění, a to taktéž pokud vykazují obecné znaky díla. Designové předměty (šperky, šaty, předměty denní potřeby) je možno chránit i podle zvláštního předpisu³² jako tzv. průmyslové vzory. Souběh obou druhů ochrany je možný: § 105 autorského zákona stanoví, že „ochrana děl podle práva autorského nevyklučuje ochranu stanovenou zvláštními právními předpisy“.

V tomto případě byly v minulosti zcela namístě názory ostatních autorů, kteří již před lety navrhovali omezení autorského práva k designovým výrobkům při jejich obvyklém

---

³⁰ Autorský zákon z roku 1965 stanovil v § 2, že předmětem autorského práva jsou díla výtvarná včetně děl umění architektonického.

³¹ TELEEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 29.

³² Zákon č. 207/2000 Sb., zákon o ochraně průmyslových vzorů

používání³³. Tento požadavek byl realizován postupně. Ve svém původním znění obsahoval autorský zákon v § 38 odst. 3 ustanovení, dle něhož do autorského práva nezasahuje ten, kdo originál či rozmnoženinu díla užitého umění půjčuje nebo pronajímá. S účinností od května 2006 došlo ke změně a do autorského zákona byl přidán § 38d, který nově upravuje tento institut a rozšiřuje případy volného užití a zákonné licence o vystavování, když stanoví, že kdo „pronajímá, půjčuje nebo vystavuje“ originál nebo rozmnoženinu děl užitého umění (vyjádřených užitnou formou) nebo děl architektonických (vyjádřených stavbou), nezasahuje do autorského práva. Zákonná licence byla tedy rozšířena o vystavování. Dle mého názoru by bylo možné tuto zákonnou licenci rozšířit ještě více. Vždyť není právě fakt, že autoři designu svůj designový výrobek nabízejí k sériové výrobě, důkazem, že se autorských práv do jisté míry chtějí vzdát? Toto omezení by bylo samozřejmě možné pouze za předpokladu účinného fungování ochrany proti kopírování průmyslových vzorů. Jedinečnost designu má spočívat právě v tom, že pouze některé designy, které jsou dostatečně kreativní a originální, budou pokládány za autorské dílo.

Výtvarným dílem ve smyslu autorského zákona není, a předmětem dalšího výkladu tedy nebude, ani fotografie. Autorsky chráněným dílem však nepochybně za splnění obecných podmínek je.

2.6. Zpracované dílo

Zpracovaným dílem (můžeme se setkat též s pojmy odvozené či závislé dílo) je v oblasti výtvarného umění takové dílo, jehož základem je jiné, dříve existující dílo, které odlišná osoba tvůrčím způsobem upraví – zpracuje. Může jít o užití téhož námětu, ale jiné techniky, může jít o tvůrčí napodobeninu jiného výtvarného díla nebo o vytvoření karikatury jiného díla. Ke zpracování díla je obecně nutný souhlas autora zpracovávaného díla³⁴. Zpracovaným dílem je však pouze takové dílo, kde zpracování

---

³³ KRŽÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon, komentář a předpisy související*. Op. cit., s.47.

³⁴ Otázce oprávnění ke zpracování je věnována samostatná kapitola

je tvůrčí, „samostatné“, tj. neobsahuje podstatné (silné) znaky, které charakterizují autorské dílo původního autora³⁵, jinak by šlo o překročení oprávnění ke zpracování.

Naopak, pokud jde o námět, existuje zde výjimka: využití pouhého „holého námětu“³⁶ již dříve existujícího díla není považováno za zpracování díla, a jeho režim je tak volný³⁷: zpracovatel tedy nebude potřebovat souhlas autora původního díla.

Poměrně názorným příkladem zpracovaného díla z oblasti výtvarného umění je fotografie, na níž bude (tvůrčím, originálním způsobem) zřetelně zachyceno jiné výtvarné dílo. Fotograf v takovém případě bude muset mít souhlas autora původního díla, navíc musí být označeno jméno autora původního díla (např. vhodným pojmenováním fotografie), aby nebyla porušena osobnostní práva autora původního díla.

Pokud jde o koláže jako o druh výtvarného díla, zmínku o nich najdeme v autorském zákoně pouze v souvislosti s právem na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla jakožto o druhu výtvarných děl pro účely tohoto institutu.

Koláž by bylo lze formálně nepochybně pokládat za samostatný druh díla, a to díla vzniklého zpracováním. Vztahovala by se tak i na ni všechna ustanovení rozebraná v předchozím odstavci. Přesto je koláž výjimkou. Shora zmíněná evropská směrnice 2001/29/ES stanovila, že členské státy EU mohou omezit autorské právo ve smyslu, že do něj nezasahuje (mimo jiné) autor parodie či koláže³⁸. Ačkoli v České republice tato směrnice nebyla výslovně v autorském zákoně provedena³⁹, i tak u nás platí výjimka stanovující, že autor koláže do autorského práva nezasahuje. Byť, bohužel, nikoli na základě výslovného ustanovení zákona, ale pouze na základě výkladu a judikatury. Je ale samozřejmě nutné vždy posuzovat, nakolik se v konkrétním případě liší původní

---

³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR 5 Tdo 449/2007, ze dne 16. května 2007

³⁶ Slovo „námět“ je v celém autorském zákoně užito pouze jednou, a to v § 2 odst. 6 v souvislosti s výčtem útvarů, které nejsou dle AutZ díly a tudíž nepoživají dle AutZ ochrany. Zákon užívá výrazu „námět díla sám o sobě“. Obsah slova „námět“ v tomto významu se shoduje s termínem „holý námět“. Jde zejména o pouhou myšlenku, postup či metodu, které nejsou AutZ chráněny, neboť nikoli myšlenka, ale jen její tvůrčí vyjádření je předmětem ochrany podle práva autorského.

³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR 5 Tdo 449/2007, ze dne 16. května 2007

³⁸ Čl. 5 odst. 3 písm. k) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES

³⁹ Navrhovaný, ale nepřijatý nový § 31a AutZ měl znít: „Do práva autorského nezasahuje ten, kdo užije dílo pro účely karikatury (...) nebo koláže, pokud takové užití bude v souladu s dobrými mravy a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem“.

dílo a koláž, resp. do jaké míry bylo užito již dříve existujícího díla a jaký je v tomto smyslu dojem z koláže či parodie (karikatury).

O problematice oprávnění ke zpracování díla bude pojednáno v jiné kapitole.

2.7. Výstava

Výstavu považuje autorský zákon v § 2 (5) za zvláštní druh autorsky chráněného díla, a to tzv. „díla souborného“. To platí samozřejmě pouze za podmínky, že jsou v uspořádání výstavy obsaženy základní charakteristiky společné pro všechna autorská díla: i výstava musí být „jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti“ autora výstavy. Nikoli každá výstava je tedy autorským dílem. I proto je možné se v literatuře setkat, v souvislosti s výstavami, které podmínky díla naplňují, s občasným užíváním termínu „díla výstavnická“⁴⁰.

Výstava je tvůrčím uspořádáním jiných děl, ale i jiných věcí, které dílem nemusí být, či kombinací obojího. Autor takového tvůrčího uspořádání, tedy výstavy, se většinou nazývá kurátor (ačkoliv, autorský zákon toto označení nezmiňuje). Kurátor výstavy, na základě vlastní úvahy a vlastních idejí, uspořádá díla, případně je doplní jinými prvky, osvětlením, barevným provedením prostoru a vůbec celkovým dojmem z výstavy.

Podobný úkol, jaký má kurátor výstavy (totiž uspořádání děl do jistého celku a případné doplnění o další prvky) má autor katalogu k výstavě, autor umělecké monografie či jiného sborníku. I tento katalog či obdobný výtvar bude autorsky chráněným souborným dílem, při obecných splnění znaků pro autorské dílo.

O problematice oprávnění k užití díla v rámci výstavy, katalogu či knihy bude pojednáno v jiných kapitolách.

---

⁴⁰ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 57.

2.8. Výtvarná díla vzniklá ve škole

Zvláštní autorskoprávní režim se vztahuje na výtvarná díla vzniklá v době trvání poměru žáka (studenta) ke škole a v souvislosti s tímto poměrem. Otázka se týká výtvarných děl vzniklých při výuce výtvarné výchovy na základní či střední škole, ale bude aktuální zvláště v případě studentů akademií a jiných specializovaných výtvarných škol.

Dílo vzniklé za doby trvání takového poměru a v souvislosti s plněním školních a studijních povinností (tzv. školní dílo) podléhá několika autorskoprávním omezením. Dílo v hmotné podobě⁴¹ je většinou v takovém případě majetkem toho, kdo studentovi poskytl materiál k vytvoření díla (tedy školy). Autorská práva k dílu patří i v tomto případě autorovi díla, tedy studentovi, který dílo vytvořil (i přes to, že zadání, případně i námět byly provedeny profesorem). Potud je tedy autorskoprávní režim dle obecné úpravy. Nicméně právě na výkon těchto práv se vztahují určitá omezení. Škola např. může za jistých podmínek dílo užívat i bez souhlasu jeho autora (souhlas může být nahrazen rozhodnutím soudu). Pokud by navíc škola chtěla užívat dílo v rámci vnitřní potřeby školy, souhlas autora se nevyžaduje vůbec.

Kromě toho může autor školního díla s autorskými právy k tomuto dílu nakládat libovolně. Případně, pokud by jeho dílo vytvořené jako školní dílo mělo v budoucnu velký úspěch a hospodářský význam, je povinen část zisku z tohoto díla poskytnout škole.

---

⁴¹ Viz kapitolu o hmotném nosiči díla.

3. Hmotný nosič díla výtvarného umění

V návaznosti na vysvětlení pojmu „výtvarné dílo“ je nutné zmínit důležitou premisu autorského zákona, a sice právní oddělitelnost díla a věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno (též „hmotný nosič díla“, „hmotný substrát“). Autorské dílo, jak řečeno již v úvodu, je nehmotným statkem. V případě výtvarných děl je nutno si pod pojmem dílo představit abstraktní, nehmotný obsah obrazu, resp. sdělení obrazu, tedy to, jak „obraz vypadá“. Naproti tomu, pod zažitým pojmem „věc, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno“, je pak nutno rozumět hmotný, fyzický obraz jako takový, (hmotnou) sochu, grafický list ve hmotné podobě apod., které jsou, na rozdíl od autorského díla⁴², věci v právním smyslu, tedy ve smyslu občanského zákoníku.

Právní oddělitelnost díla a věci, jejímž prostřednictvím je vyjádřeno, ač není stanovena výslovně, je mimo jiné jasně zakotvena v ustanovení § 9 autorského zákona, který, po podání definice (autorského) díla stanoví: „zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nezaniká právo autorské k dílu“, a „nabytím vlastnického práva nebo jiného věcného práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nenabývá se oprávnění k výkonu práva dílo užit“ (případně též i v ustanovení „vlastník věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, není povinen tuto věc udržovat a chránit před zničením“).

Tato premisa má v oblasti výtvarných autorských děl nesmírný význam, protože jejím projevem v praxi je to, že kupec obrazu nenabývá autorská práva k dílu (k obrazu); je ale oprávněn k plnému výkonu vlastnického práva k takovému (hmotnému) dílu v souladu s občanským zákoníkem⁴³: může jej tedy zničit, prodat či jinak s ním disponovat, a na vlastnictví autorských práv a jejich výkon to nebude mít vliv (jejich

---

⁴² Odpověď na otázku, zda autorské dílo je či není věcí v právním smyslu, je komplikovaná, a mohla by být předmětem samostatné vědecké práce. Zatím k problematice stále neexistuje jednoznačná interpretace, ačkoli většina autorů se již dnes domnívá, že autorské dílo pod pojem věci v právním smyslu rozhodně podřadit nelze. Srov. např.: TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: JAKL, Ladislav et al. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 80 a n.

⁴³ § 1020 OZ

držitelem je nadále autor díla příp. jeho dědicové). Nositelem autorských práv k dílu a vlastníkem hmotné věci tak zdaleka ne vždy musí být tatáž osoba.

Z dispozic s hmotným nosičem uměleckého díla, jimiž běžně nejsou dotčena autorská práva autora díla, je, kromě prodeje díla, vhodné zmínit smlouvu o výpůjčce⁴⁴ (využitelná např. pro vypůjčování originálů uměleckých děl na výstavy) a smlouvu o obstarání prodeje uměleckého díla (komise⁴⁵, užívaná hojně např. při aukcích, ale i jiných způsobech prodeje uměleckých děl). Tyto smlouvy se řídí příslušnými ustanoveními občanského zákoníku, ač v průběhu procesu prodeje je taktéž třeba pamatovat na autorská práva (fotografování děl, vystavení děl v prodejních galeriích apod.).

V dalším textu nebude vždy důsledně užíváno pojmu „hmotný nosič díla“ v pasážích, kde je z kontextu zřejmé, zda se pod pojmem dílo rozumí nehmotný statek nebo jeho hmotný nosič.

3.1. Omezení vlastníka nosiče díla vyplývající z autorského zákona

I dispozice s hmotným nosičem výtvarného díla ze strany jeho vlastníka však může mít některá omezení, vyplývající přímo z autorského zákona. Takovým limitem pro vlastníkovu dispozici s nosičem díla je v autorském zákoně kupříkladu § 11 odst. 3, týkající se osobnostního práva na nedotknutelnost díla, který stanoví: „autor má právo (...) udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla, nestanoví-li tento zákon jinak. Je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla“.

Toto ustanovení může tak do jisté míry postavit do protikladu svobodu výkonu vlastnického práva k dílu na jedné straně, a na straně druhé výkon autorových práv k tomu, aby dílo bylo užito pouze způsobem nesnižujícím jeho hodnotu. Pokud např. majitel obrazu, obraz neveřejným způsobem vyhodí, zasaženo do osobnostních práv autorských zcela jistě nebude. Jinak tomu ale může být např. v případě

---

⁴⁴ § 2193 a n. OZ

⁴⁵ § 2455 a n. OZ

demonstrativního a nevhodně provedeného zničení sochy na veřejně přístupném místě: osobnostní právo na užití díla způsobem nesnižujícím jeho hodnotu by zde již mohlo být porušeno⁴⁶. Bude tedy potřeba každý případ posuzovat jednotlivě dle jeho konkrétních okolností.

Dalším autorskoprávním omezením vlastníka hmotného díla je § 12 odst. 3 autorského zákona, týkající se majetkového práva na zpřístupnění věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno. Ustanovení v podstatě obsahově navazuje na právo autora k dohledu nad tím, zda nedochází k užití díla způsobem snižujícím jeho hodnotu⁴⁷. Výkon tohoto práva nemá větší hospodářský dosah a bude v praxi patrně velmi problematický, neboť ne každý autor má přehled nad tím, kdo vlastní všechna jeho díla. Dle zákona nicméně autor (resp. jeho dědici) mají právo požadovat po vlastníkově hmotného díla jeho zpřístupnění, jestliže je to potřeba pro další výkon jeho autorského práva (např. fotografická dokumentace díla). Při výkonu tohoto práva je třeba ale mít na zřeteli i oprávněné zájmy vlastníka věci – hmotného díla.

3.2. Omezení vlastníka nosiče díla vyplývající z jiných předpisů

Další potenciální omezení pro dispozice s originálem nebo rozmnoženinou výtvarného díla ze strany vlastníka jeho hmotného nosiče mohou vyplývat i z jiných zákonů. Některá díla, která stát pokládal za součást kulturního dědictví, prohlásil zákonem za kulturní statek (kulturní památku, národní kulturní památku, sbírkový předmět nebo předmět kulturní hodnoty)⁴⁸. Kulturním statkem rozumí veřejné právo movitou věc, (v autorskoprávním smyslu je tato věc hmotným nosičem díla), která má zmíněný zvláštní kulturní význam, a byla za kulturní statek prohlášena. V takových případech je nutné konzultovat otázku ochrany těchto předmětů, zejm. zákaz jejich vývozu, podle zákona o

---

⁴⁶ S touto otázkou se např. musel vyrovnávat v roce 2014 magistrát města Havířova, když chtěl v rámci stavebních úprav zničit autorsky chráněnou sochu umístěnou na veřejném místě. Právní analýza dostupná na: <http://smernik.cz/pravni-analyza-zniceni-autorskeho-dila-vlastnikem-hmotneho-nosice-dila/> (navštíveno dne 7. 11. 2014)

⁴⁷ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 26 a n.

⁴⁸ Rejstřík, vedený Ministerstvem kultury, je dostupný na webové stránce: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php> (navštíveno dne 8. 11. 2014)

státní památkové péči⁴⁹ a podle dalších zákonů⁵⁰. Vývoz takových předmětů totiž podléhá povolovacímu režimu, a to, ať už má k vývozu dojít z důvodu bydliště majitele hmotného díla v jiném státě, zapůjčení na výstavu či k restaurování nebo z jakéhokoli jiného důvodu.

Omezení vývozu některých kulturních statků je běžným jevem i v jiných státech, i na úrovni EU⁵¹. Nicméně, z nepochopitelných důvodů, je v České republice viditelná snaha o regulaci daleko více než v jiných státech (už i rozřazením kulturních statků do čtyř kategorií), což může být na škodu jak svobodě pohybu osob a zboží, tak ve výsledku celému trhu s uměním. Domnívám se, stejně jako někteří jiní autoři⁵², že je třeba myšlenku zachování pospolitosti a kontinuity kulturního dědictví opouštět a užívání institutu prohlášení za kulturní statky velmi šetřit.

Zákon o státní památkové péči stanoví pro vlastníky kulturních památek i některé další restrikce: vlastníci jsou především povinni o tyto předměty pečovat a jsou povinni je udržovat v dobrém stavu a chránit je před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením⁵³.

---

⁴⁹ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

⁵⁰ Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty

⁵¹ Nařízení Rady (ES) č. 116/2009 ze dne 18. prosince 2008 o vývozu kulturních statků z celního území Evropské unie

⁵² např. ZAVADIL, Matouš. Vývoz a dovoz uměleckých předmětů aneb jak vyvézt obraz z ČR. In: HAMULÁK, Ondrej et al. *Právo v umění a umění v právu*. Praha: Leges, 2011, s. 435 a n.

⁵³ § 9 odst. 1 zákona o státní památkové péči

4. Autor výtvarného díla

Autorem díla je, slovy zákona, „fyzická osoba, která dílo vytvořila“. Autorem může být logicky pouze fyzická osoba, a autorství k dílu nelze nikdy a za žádných podmínek převést na jinou osobu. Autor může být i neznámý, tedy anonymní (autor má totiž výlučné právo na rozhodnutí o tom, zda a jak se bude jeho autorství ve spojení s dílem vyjadřovat či nevyjadřovat), případně může užívat jiné nebo smyšlené jméno či přezdívku (pseudonym). Tyto skutečnosti nemají na posuzování autorství vliv.

Autorský zákon nijak nerozlišuje jednotlivé druhy autorů (na výtvarníky, grafiky, sochaře apod.), neboť toto by nemělo žádný autorskoprávní význam ani pro ochranu děl, ani pro právní postavení autora⁵⁴ (v podstatě ze stejných důvodů nemá většího právního významu ani dělení děl na díla malířská, grafická, sochařská a jiná výtvarná, jak již bylo řečeno na jiném místě). Právní postavení všech autorů je stejné, resp. všem autorům se poskytuje stejný druh a rozsah autorských práv, bez ohledu na jejich věk (autorství není omezeno ani věkem, autorem díla může být i dítě) či svéprávnost (autorem může být i osoba duševně nemocná, byť by měla jiná práva omezena). Z těchto důvodů, a z důvodu, že umělecká tvorba patřila odjakživa mezi tzv. svobodná povolání, není třeba k tomu být autorem, ani k výkonu umělecké činnosti vůbec, žádné povolení či registrace u státních či jiných autorit.

---

⁵⁴ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 94

5. Autorská práva k výtvarným dílům

Autorský zákon zná tradiční, na evropském kontinentě zažitě, dělení autorských práv na práva osobnostní a práva majetková. Tato tzv. dualistická koncepce má původ ve Francii⁵⁵ a postupně byla rozšířena do dalších evropských států⁵⁶ i do koncepce a textu Revidované Bernské úmluvy. Do každé z těchto kategorií práv pak patří několik dílčích práv. Tématem práce jsou autorská práva k výtvarnému dílu. Zaměřím se proto detailněji na ta jednotlivá práva, u nichž je z povahy věci možné, aby byla využita ve vztahu k výtvarnému dílu, a u nichž je takové využití v praxi významné.

5.1. Osobnostní práva

Osobnostní práva jsou práva, jejichž charakterem je prodchnuta myšlenka pevného spojení autora se svým dílem, a jež mají sloužit autorovi jako nástroj pro zachování především jeho osobnostních zájmů⁵⁷. Dle autorského zákona ČR svědčí autorovi: právo na rozhodnutí o zveřejnění díla, právo na osobování si autorství, na to, zda a jak se bude autorství k dílu vyjadřovat, a právo na nedotknutelnost díla (zákaz zásahu do díla, zákaz změny díla a zákaz užívání díla způsobem snižujícím jeho hodnotu, tzv. dehonestace díla). Podobnou koncepcí najdeme v jiných autorských zákonech⁵⁸.

Ačkoli jejich primárním účelem není hospodářský zisk, jistá vazba tu taktéž je: Evropská komise například zdůrazňuje, že důsledná právní ochrana autorství může být k užítku i zájmům konzumentů a sběratelů umění, neboť pomáhá poskytnout záruku pravosti díla⁵⁹. Právo na nedotknutelnost díla pak souvisí i s ochranou osobnosti autora. Dílo jakožto celek je obrazem jeho autora. Ochrana integrity a nedotknutelnosti díla

---

⁵⁵ např. STOKES, Simon. *Art and Copyright*. 2nd ed. Oxford: Hart Publishing, 2012.

⁵⁶ francouzsky *droit moral/droits patrimoniaux*, anglicky *moral rights/economic rights*, ač se v návaznosti na tradici používá namísto *economic rights* výrazu *rights of copyright owner*

⁵⁷ TELEČEK, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 140

⁵⁸ Code de la propriété intellectuelle zakotvuje tato osobnostní práva: 1. právo na rozhodnutí autora o zveřejnění (vyčerpané prvním sdělením díla), 2. *droit de paternité* (právo osobovat si autorství), 3. právo „respektu k dílu“ (na nedotknutelnost), 4. právo na stažení díla z dosahu veřejnosti po jeho zveřejnění

⁵⁹ Evropská komise, zpráva k Zelené knize o autorském právu a právech s ním souvisejících v informační společnosti č. COM(96), 568 final

proto slouží jak k uchování dobré pověsti autora, tak i k uchování hodnoty díla jako celku⁶⁰.

Z důvodu spojení s osobností autora, nejsou osobnostní práva převoditelná na další osoby. Mají striktně osobní povahu, a mohou být proto vykonávána pouze autorem samotným. Po smrti autora zanikají, nicméně jejich funkce, v redukované podobě, pokračuje prostřednictvím zvláštní ochrany dle autorského zákona: nikdo si po smrti autora díla nesmí osobovat autorství, autor díla musí být ve spojení s dílem vždy uveden, a dílo nesmí být ani po smrti autora užíváno způsobem, který by snižoval jeho hodnotu⁶¹. Tato práva po smrti autora střeží kdokoli z autorovi blízkých osob⁶².

5.2. Majetková práva

Druhou skupinou práv jsou práva majetková. Ta mají, na rozdíl od práv osobnostních, sloužit autorovi jako nástroj pro zachování jeho majetkových zájmů. Regulují tedy ekonomický aspekt autorských práv v podobě možného ekonomického prospěchu v souvislosti s dílem a jeho využitím⁶³. Vzhledem k tomu, že autorský zákon v sobě neobsahuje nic jako jakési obecné autorské „právo na odměnu“ či „právo na ekonomický prospěch“ v souvislosti s autorstvím díla⁶⁴, je na každém autorovi, aby si svá práva (to se ovšem týká i osobnostních práv) střežil a z nich ekonomicky podle svého uvážení čerpal.

Nejvýznamnějším majetkovým právem je právo k užití díla. Dalšími majetkovými právy (ač je zařazení do této kategorie problematictější) je právo na odměnu za

---

⁶⁰ STOKES, Simon. *Art and Copyright*. Op. cit., s. 84

⁶¹ Což je problematické, protože parodie či inspirace klasickými díly je tradičně oblíbeným žánrem ve výtvarném umění. Nejparodovanějším dílem všech dob je Mona Lisa od Leonarda da Vinciho. Je často věcí subjektivního posouzení, zda dílo bylo či nebylo užito způsobem snižujícím jeho hodnotu.

⁶² § 22 OZ: „Příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.“

⁶³ Výstižně je upravuje autorský zákon Itálie: čl. 12 stanoví, že „autor má výlučné právo na jakékoli výtěžné užití díla“.

⁶⁴ Na rozdíl např. od slovenské úpravy, která zná institut přiměřené odměny za použití díla dle § 18 odst. 7 autorského zákona Slovenska

opětovný prodej originálu uměleckého díla a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu (o obou je pojednáno dále v samostatných kapitolách).

Právo k užití díla je velmi širokým pojmem, obsahujícím v sobě mnoho dílčích práv. Autorský zákon pojem užití nedefinuje. Poněkud zjednodušeně lze říci, že užitím díla je jakékoli nakládání s dílem s výjimkou jeho „konzumování“, přičemž touto konzumací se rozumí takové nakládání s dílem, jehož cílem je přímé naplnění účelu vzniku díla, tedy vnímání díla lidskými smysly⁶⁵ (v případě děl výtvarného umění je konzumací zásadně zhlédnutí: tedy prohlížení si díla, resp. jeho hmotného nosiče – obrázku, plastiky apod.). Zmíněným nakládáním s dílem jsou tak tedy všechny ostatní dispozice s dílem: rozmnožování díla, rozšiřování, resp. zpřístupňování díla jiné osobě, měnění díla, zařazování díla do souboru (například do výstavy), případně jiná využití. Tyto dispozice jsou zároveň uvedeny v rámci demonstrativního výčtu v zákoně, který je, spolu s rozhodovací praxí soudů, nástrojem k porozumění obsahu pojmu „užití díla“.

Nutno říci, že shora definovaná osobnostní práva se s majetkovými právy prolínají v mnoha případech: čistě osobnostní ani čistě majetková práva neexistují⁶⁶. Typickým příkladem majetkového práva, které je ale výrazem osobnostních práv (zákaz změn díla) je právo na zpracování díla.

Veškerá majetková práva autorská jsou právy absolutními. Jako taková působí vůči všem – erga omnes – a oprávnění jejich držitele, autora díla, tak zásadně odpovídá povinnost jiných subjektů zdržet se jednání, kterým by mohl pokojný výkon tohoto práva rušit. Relativizují se při nastání relevantních právních skutečností. Majetkových práv autorských se nelze vzdát a jsou nepřevoditelná, netvoří součást společného jmění v rámci manželství ani nepodléhají promlčení, a jsou nepostižitelná soudním výkonem či exekucí.

Právo na užití v sobě zahrnuje nejen užití oprávněnou osobou, ale i možnost udělení práva k užití jiné osobě, a to zásadně prostřednictvím licenční smlouvy, o které je

---

⁶⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit. s. 25

⁶⁶ KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon, komentář a předpisy související*. Op. cit. s. 28

pojednáno v jiné kapitole. Pokud autor udělí licenční smlouvou svolení k užití díla, neznamená to zánik daného majetkového práva pro autora, nýbrž pouze, že autor má povinnost strpět zásah do tohoto jeho práva dílo užít, ze strany jiné osoby (jde tak o převod konstitutivní, tedy nepravý). Z těchto důvodů zároveň již nelze mluvit v našich podmínkách o zmíněné dualistické koncepci autorských práv (protože ta předpokládá právě vzájemnou nezávislost osobnostních a majetkových práv, tedy včetně možnosti zcizení majetkových práv), ale o koncepci quasidualistické.

5.2.1. Nositel majetkových práv

Majetková práva náležejí autorovi, avšak po jeho smrti jsou předmětem dědictví. Trvají proto za života autora, a po jeho smrti trvají dle práva Evropské unie 70 let⁶⁷. Po uplynutí trvání majetkových práv se autorova díla nazývají volnými díly, a každý jich může užít (za předpokladu respektu k postmortální ochraně zmíněné v rámci osobnostních práv). Zdědit majetková práva může samozřejmě i několik dědiců, kteří se tak stanou spoluvlastníky majetkových autorských práv a vykonávají tak majetková práva autorská každý ve výši svého podílu.

5.2.2. Zpracování díla

Užít dílo lze v původní, nebo i ve zpracované či jinak změněné podobě. Ustanovení o možnosti užití díla ve zpracované podobě dříve zákon neobsahoval: mělo se za to, že možnost užití zpracovaného díla je dostatečně odůvodněna doktrinárními závěry, resp. premisou, že zpracováním nezaniká původní autorské dílo, a při užití díla, které je výsledkem zpracování tak dochází vždy i k užití díla zpracovaného⁶⁸. Novelou z roku 2006 byla tato slova o zpracovaném díle do zákona vložena, nicméně změna tedy

---

⁶⁷ Bernská úmluva stanovila minimálně 50 let. Na základě Směrnice 2006/116 je to 70 let.

⁶⁸ KŘÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon, komentář a předpisy související*. Op. cit., s. 87

v tomto smyslu nebyla novinkou; smyslem bylo právě jen zakotvení dosavadních doktrinárních výkladů⁶⁹.

Zpracování díla je považováno za zvláštní způsob užití díla, a to, ač není v autorském zákoně toto právo výslovně stanoveno. Fakt, že zpracování je nutno pokládat za způsob užití, je plně konformní s tvrzením výše uvedeným, totiž, že výčet majetkových práv v § 12 odst. 4 autorského zákona není úplný, navíc § 12 odst. 5 dále říká, že „dílo lze užit i způsobem jiným než uvedeným v odst. 4“. Tato ustanovení je pak třeba dále vykládat ve spojení s ustanovením § 2 odst. 4: „předmětem práva autorského je také dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného“.

K řádnému zpracování díla je třeba souhlasu autora díla zpracovávaného, stejně jako k jeho dalšímu užívání (každé užití zpracovaného díla je zároveň užitím díla původního). Pokud autor původního díla neudělí souhlas se zpracováním, jde i přesto o zpracované dílo, nicméně autor zpracovaného díla bude odpovědný za neoprávněné užití díla⁷⁰.

Pokud by nové dílo, vzniklé „zpracováním“, nenaplnovalo znaky zpracovaného díla (bylo by přetvořeno „netvůrčím“ způsobem⁷¹ – např. namalováním zdařilé kopie), ani výjimky pro koláž či parodii, i v takovém případě by autor takového díla nesl důsledky svého protiprávního jednání: jednalo by se o napodobeninu díla původního, případně o zásah do osobnostního práva na nedotknutelnost díla původního autora (ve formě zásahu do díla a provedení změn díla)⁷².

5.2.3. Rozmnožování díla

Vzhledem k tomu, že předpokladem pro mnoho dalších způsobů užití díla je zhotovení jeho rozmnoženiny, na prvním místě je třeba definovat rozmnožování díla.

---

⁶⁹ Důvodová zpráva k novele AutZ č. 216/2006 – dostupné z webových stránek Parlamentu ČR: www.psp.cz

⁷⁰ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 54

⁷¹ Srov. kapitolu o charakteristikách zpracovaného díla

⁷² TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 51

Podstatou rozmnoženiny je, vyjádřit obsah či sdělení díla v jeho původní podobě, přičemž ale fyzická povaha hmotného nosiče rozmnoženiny nemusí být shodná s povahou hmotného nosiče originálního díla. Vzhledem k tomu, že umělecká díla, resp. jejich hmotné nosiče mají různou povahu, mají různou povahu i takové rozmnoženiny děl. Rozlišujeme v tomto smyslu mezi rozmnoženinou přímou (forma hmotného nosiče je zachována) a nepřímou (nosič díla má jinou formu)⁷³. Přímou rozmnoženinou obrazu je namalování kopie (dokonalé či méně dokonalé) obrazu. (Půjde navíc o rozmnoženinu neidentickou, protože novým namalováním nikdy nelze dosáhnout zcela stejného výsledku, ačkoli zde může existovat měkká hranice mezi rozmnoženinou a zpracováním díla).

Způsobem vytvoření rozmnoženiny malířského nebo jiného dvourozměrného díla ale není jen věrná kopie namalováním či nakreslením. Rozmnoženinou díla, a to rozmnoženinou nepřímou, je i fotografie díla. V takovém případě ale bude třeba posuzovat, zda jde u konkrétní kopie o skutečnou a záměrnou fotografii díla, nebo o fotografii, na níž mělo být primárně zachyceno něco jiného, ale výtvarné dílo je na ní zachyceno víceméně náhodou. Pakliže půjde o druhý případ, vztahovala by se na něj zákonná výjimka dle § 38c – tzv. nepodstatné vedlejší užití díla, a nešlo by tedy vůbec o zásah do majetkových práv. Rozmnožování díla pomocí fotografie je běžným předpokladem pro další užití díla pro účely katalogů, uměleckých monografií a jiných publikací o umění. V případě focení klasickou fotografickou technikou není rozmnoženinou díla jen hotová (vyvolaná) fotografie, ale též nezpracovaný negativ. V případě rozmnožování digitálních fotografií je za rozmnoženinu považován jak datový soubor fotografie (soubor .jpeg nebo jiné formáty), bez ohledu na to, kde je uložen, tak i vytištěná nebo jinak fyzicky vyhotovená fotografie⁷⁴.

U děl sochařských platí výše řečené obdobně, ačkoli rozmnoženina se zachováním původní formy díla zde bude v praxi méně častá (kopie či model sochy). Stejně tak tomu bude u autorsky chráněných předmětů užitého umění (kopie autorsky chráněného šperku apod.). Rozmnoženinou soch a jiných trojrozměrných výtvarných děl jsou tak nejčastěji jejich fotografie. Svěbytným způsobem kopie soch i obrazů jsou živé sochy

---

⁷³ TELEEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 178 a n.

⁷⁴ TELEEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 178 a n.

neboli tableaux vivants, tedy živými lidmi znázorněný výjev věrně kopírující určitý obraz či sochu.

Zákonnou licenci, dotýkající se užití díla rozmnožováním, je § 33 autorského zákona: do autorského práva vůbec nezasahuje ten, kdo zaznamená dílo trvale umístěné na veřejném prostranství. V praxi jde o fotografování, či v případě pouličních umělců o kreslení uměleckých děl – nejčastěji soch, ale i jiných exponátů v rámci výstav pod širým nebem – umístěných na náměstích, na ulicích a v parcích. Režim této licence se může ale v jiných státech poměrně výrazně lišit, a proto není výjimkou, že některé právní řády (zejména Itálie) stanoví širokou možnost pro omezení fotografování veřejně viditelných a přístupných uměleckých děl i architektonických památek. Zajímavostí je i zákaz nočního focení Eiffelovy věže v Paříži, jejíž osvětlení je považováno za samostatné dílo, podléhající ochraně.

Ještě složitější se může zdát problematika rozmnoženin v případě grafických tiskařských děl. U nich, jak již bylo řečeno, je autorsky chráněným dílem jak grafická deska, sloužící jako předloha k tisku, tak vytištěný grafický list. Originálem je každý, autorem vytištěný, podepsaný a očíslovaný grafický list⁷⁵. Jako rozmnoženiny grafických děl připadají v úvahu fotografie nebo kopie z kopírovacích strojů, případně jiné kopie - platí tedy výše uvedené. Zajímavostí je ale pojem tzv. novotisků. Jde o případy, kdy po smrti autora (nebo i za jeho života, ale bez jeho vědomí) osoba odlišná od autora vytiskne další „originály“ jeho díla, z jím vytvořené grafické desky. Jde pak v takovém případě zároveň o „originál“ díla (jehož autorem je ale ten, kdo dílo vytiskl), ale zároveň i o rozmnoženinu originálního díla původního autora (předpokladem je proto vlastnictví majetkových autorských práv k obsahu grafické desky). Pakliže jsou novotisky označené, nejlépe i datem a množstvím nákladu⁷⁶, není, za předpokladu vlastnictví majetkových práv ke grafické desce, na jejich výrobě nic nekorektního ani ilegálního. Výroba novotisků je tak i dnes, stejně jako v minulosti, rozšířeným

---

⁷⁵ Z důvodu zabránění zneužití je proto zvykem, že autor po zhotovení určitého počtu tisků grafickou desku sám znehodnotí.

⁷⁶ Což se ale v praxi děje málokdy, viz např. VOHRADSKÝ, Jiří. O nákupech grafiky. *Internetový magazín Finmag*. 10. dubna 2009. <http://finmag.penize.cz/kaleidoskop/263823-o-nakupech-grafiky>

byznysem některých lidí, zvláště dědiců majetkových práv autora a vlastníků autorových grafických desek⁷⁷.

Zákonnou licencí, pamatující na osobní kulturní potřeby každého jednotlivce je, kromě obecného volného užití dle § 30, také ustanovení § 30a autorského zákona: do autorského práva nezasahuje, kdo na kopírovacím stroji vyrobí na papír nebo podobný podklad kopii výtvarného díla pro svou osobní potřebu (případně pro jiného na objednávku). Může být užito kopírovací, fotografické či jiné techniky, zákon ale stanoví, že výsledkem musí být „tisková rozmnoženina“. Zcela jistě půjde i o digitální fotografie (a jejich tisky).

5.2.4. Rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla

Dalším způsobem užití originálu díla či jeho rozmnoženiny je jeho rozšiřování. Rozšiřováním rozumí autorský zákon zpřístupnění originálu díla nebo jeho rozmnoženiny v hmotné podobě prodejem, případně jiným převodem. Jde tedy o zpřístupnění nikoli díla, ale jeho hmotného nosiče (ať již nosiče originálu či rozmnoženiny).

Jak již řečeno, nejde jen o prodej, ale i o jakékoli jiné převedení do vlastnictví jiné osoby, od autora odlišné. Může jít o prodej, darování, smlouvu o dílo či jiné. Od převodu je ale naopak třeba odlišit přechod, nastávající v důsledku dědění (takový přechod vlastnického práva nebude považován jako převod pro tyto účely).

V praxi má takovýto převod význam ten, že každý následný převod vlastnického práva (pokud bude ovšem mít charakter prodeje za úplatu) již bude relevantní pro vznik jiného subjektivního autorského práva, a to práva na odměnu v souvislosti s opětovným prodejem originálu uměleckého díla (o něm je pojednáno v samostatné kapitole).

Naopak právo na rozšiřování je vyčerpáno, (autor jím již nedisponuje, a tedy nemá na další převody hmotného nosiče díla vliv), okamžikem tohoto prvního převodu. Po něm již může vlastník hmotného nosiče tento nosič rozšiřovat a zpřístupňovat již jakkoli,

---

⁷⁷ VERHOOGT, Robert. Art in Reproduction. Nineteenth-Century Prints after Lawrence Alma-Tadema, Jozef Israëls and Ary Scheffer. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2007, s. 313

aniž by byl limitován. Tento první převod se přitom může uskutečnit nejen dle zásady teritoriality autorského práva na území České republiky, ale i na území jakéhokoli jiného státu Evropské unie⁷⁸. Pro specifikaci okamžiku převodu se užije předpisů platných na území státu, v němž k převodu dochází. Tím, že je vyčerpáno toto majetkové právo, nejsou samozřejmě dotčena majetková práva jiná.

5.2.5. Pronájem a půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla

Do skupiny práv k užití díla spadají i právo na pronájem a právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla. Pronájem i půjčování jsou instituty velmi podobné. U obou je podstatou poskytnutí originálu nebo rozmnoženiny hmotného nosiče díla, a to na časově omezenou dobu. Rozdíl je v ekonomickém prospěchu pronajímatele, resp. půjčitele: pronájmem je poskytnutí nosiče díla za úplatu, půjčováním je poskytnutí nosiče díla bezúplatně. O půjčování ve smyslu autorského zákona půjde navíc pouze tehdy, pokud půjčitelem je zařízení přístupné veřejnosti, tj. například veřejně přístupná provozovna podnikatele, škola, archiv, muzeum či galerie⁷⁹. Pakliže tedy soukromý majitel výtvarného díla (jeho hmotného nosiče) půjčuje dílo bezúplatně ať už komukoli a za jakýmkoli účelem (např. galerii za účelem výstavy), nejde o půjčování díla ve smyslu autorského zákona. To samozřejmě nevylučuje, že by nemohlo jít v konkrétním případě o jiný ze způsobů užití díla.

Pronájem i půjčování jakožto instituty majetkových práv autorských je nutné odlišovat od pronájmu (dočasné přenechání věci k užívání za úplatu na základě nájemní smlouvy⁸⁰) a výpůjčky (bezplatné umožnění dočasného užívání věci, vznikající na základě smlouvy o výpůjčce⁸¹) hmotného nosiče díla ve smyslu občanského zákoníku.

---

⁷⁸ Institut vyčerpání práva vychází ze Směrnice 2001/29

⁷⁹ Ač to tedy vypadá, že tyto instituce, pakliže nejsou nositeli majetkových práv autorských, potřebují oprávnění k půjčování ve formě licenční smlouvy, v praxi je přesto nepotřebují: vztahuje se na ně totiž většinou zákonná knihovni licence dle § 37 AutZ

⁸⁰ § 2201 a n. OZ

⁸¹ § 2193 a n. OZ

5.2.6. Vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla

Vystavováním se rozumí fyzické zpřístupňování díla v hmotné podobě veřejnosti, a to jak veřejně (všechny druhy výstav, ať již stálých či přechodných), tak i neveřejně⁸², za účelem zisku, nebo bezplatně. Z toho důvodu nejde o vystavování díla v jeho digitální podobě např. na internetu (v takovém případě jde o sdělování veřejnosti, popsané v další kapitole). Rovněž je důležité, aby jediným a jasným účelem takového vystavení byla „konzumace“ díla ze strany veřejnosti, a proto vystavením není vystavení např. v podobě demonstrativního výlepu plakátu s reprodukcí díla na okně, nebo vystavení originálu díla či jeho rozmnoženiny ve výkladní skříni obchodu⁸³. V případě obchodů s uměním a nákupních galerií je již situace složitější, nicméně ani tam zřejmě nejde o vystavování ve smyslu autorského zákona, protože primárním cílem takových zařízení je prodej hmotných děl, nikoli jejich vystavení. V úvahu je nutno brát též situace, kdy je originál díla „vystaven“ nezáměrně a víceméně náhodně, spolu s jinou věcí nebo jiným dílem: na tento případ myslí zákonná licence dle § 38c (zmíněná již v části o rozmnožování díla), regulující „nepodstatné vedlejší užití díla“, tedy nezáměrné „vystavování“.

V případě, že vlastník hmotného substrátu díla je zároveň nositelem majetkových autorských práv, je v praxi postup takový, že ve smlouvě o výpůjčce uzavřené dle občanského zákoníku je jakožto účel výpůjčky specifikováno zařazení do souboru (výstavy) a vystavení na (konkrétně označené) výstavě, což je, vzhledem k neformálnosti licenční smlouvy⁸⁴, možné. Jde pak o smlouvu smíšenou.

Pokud chce dílo vystavovat (nebo poskytnout jinému k vystavování) vlastník hmotného díla, který není současně nositelem majetkových práv autorských, je nutné, aby postupoval dle § 39 autorského zákona. Zákonná výstavní licence, stanovená v § 39 je nesmírně důležitým ustanovením autorského zákona. V souladu s tímto ustanovením, do autorského práva vlastník hmotného díla nezasahuje, pokud dílo vystavuje nebo k vystavení bezplatně poskytne, ledaže by to bylo zapovězeno samotným autorem při uskutečněním převodu vlastnictví k dílu. Samotné vystavování nicméně může být i za

---

⁸² Ačkoli nepanuje shoda: srov. např. CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 31 oproti TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 212.

⁸³ CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 31

⁸⁴ Licenční smlouvě je věnována samostatná kapitola.

úplatu⁸⁵. Zajímavostí je, že podobná zákonná licence neexistuje i pro výkon práva k zařazení díla do souboru (do výstavy), které je také majetkovým právem autorským. Pravděpodobně je však možno takovou licenci dovodit na základě argumentu *e ratione legis*⁸⁶: nemělo by velkého smyslu disponovat oprávněním k vystavování, a současně postrádat práv k zařazení díla do výstavy.

Vystavování se dále týká zákonná katalogová licence, která stanoví, že kdo za účelem propagace výstavy rozmnožuje, rozšiřuje a jinak užívá autorská díla (ovšem jen díla zařazená do takové výstavy!⁸⁷), nezasahuje do autorských práv, pokud touto propagací není sledován ekonomický zisk. Východiskem této zákonné licence je přesvědčení, že použití díla v rámci propagace má zanedbatelný ekonomický význam oproti samotné události, tedy výstavě⁸⁸. Propagací jsou míněny plakáty, propagační materiály či katalogy, které zvou ke zhlédnutí dané výstavy, a jejich následná distribuce. To vše ale pouze za předpokladu, že katalog nebo propagační leták neslouží nad rámec propagace výstavy. Stejná zákonná licence platí i pro ty, kteří takto užívají dílo za účelem prodeje (ať již jeho originálu či rozmnoženiny), což je častý případ aukčních domů a internetových i kamenných nákupních galerií.

Institut je i ve shodě s právem EU: směrnice 2001/29 dovolila členským státům realizovat ve svých právních řádech tuto výjimku, když stanovila, že mohou zakotvit výjimky z práva na rozmnožování a na sdělování veřejnosti⁸⁹ z důvodu „užití pro reklamu veřejné výstavy nebo prodeje uměleckých děl, a to v rozsahu nezbytném pro propagaci uvedené akce“⁹⁰.

Vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla není v mnoha státech EU považováno za samostatný institut majetkových práv autorských, spadá ale většinou do širších pojmů, jako sdělování veřejnosti a podobně⁹¹.

---

⁸⁵ TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 412

⁸⁶ TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 412

⁸⁷ TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 364

⁸⁸ čl. 5 odst. 3 Směrnice 2001/29

⁸⁹ Užito v tomto případě v širším smyslu než pojem „sdělování veřejnosti“ ve smyslu § 18 AutZ; ve smyslu Směrnice tento pojem zahrnuje i vystavování

⁹⁰ čl. 5 odst. 3 Směrnice 2001/29

⁹¹ Srov. např. pojem „présentation publique“ v čl. L122-2 CPI

5.2.7. Sdělování díla veřejnosti

Způsoby užití díla výtvarného umění doplňuje ustanovení § 18 a následujících autorského zákona, nazvané souhrnně „sdělování veřejnosti“. Jde o institut, který se podobá rozšiřování i vystavování originálu či rozmnoženiny díla, ovšem snahou zákonodárce bylo lépe přizpůsobit text digitálnímu prostředí.

Ve spojení s díly výtvarného umění je třeba pod tímto institutem rozumět jakékoli zpřístupňování díla v jeho nehmotné podobě, zde je tedy charakteristický rozdíl oproti rozšiřování a vystavování. V praxi je proto předmětem tohoto institutu téměř zásadně rozmnoženina díla (digitální fotografie díla v podobě datového souboru); originál jen v případě, že jde o výtvarné dílo vzniklé pomocí výpočetní techniky. Toto dílo je sdělováno veřejnosti tím, že je zpřístupněno, nejčastěji sdíleno na internetu, či využito ve virtuálních galeriích a jakákoli osoba k němu tak může mít přístup z jakéhokoli místa a v jakoukoli dobu. Za sdělování naopak nelze pokládat ty případy, kdy je dílo sdíleno jen s jedním či více účastníky e-mailové konverzace či konverzace na sociálních sítích, která má ale privátní charakter.

Pokud ke sdělování dochází prostřednictvím internetu, je komplikovanou otázkou to, kde k takovému sdělování dochází, a tedy jaký právní řád se použije. Současná nauka i praxe znají dva přístupy: podle teorie emisní je místem sdělování díla veřejnosti místo, odkud vysílání vychází (např. kde jsou umístěny datové servery vysílatele). Naopak podle komunikační teorie je místem sdělování jakékoli místo, kde je umožněn příjem materializace díla. V případě internetu tak půjde prakticky o jakýkoli stát světa, kde se „konzument“ díla připojí k internetu⁹². Taková situace se pak jeví jako velmi komplikovaná pro vymáhání práv.

V případě sdělování díla veřejnosti (ať už internetem či televizí) připadá v úvahu i využití zpravodajské zákonné licence pro novináře, kteří mohou dle § 34 sdělit dílo ve spojitosti s informováním o aktuálních událostech, a touto činností do autorského práva nezasahují.

---

⁹² TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 217

5.3. Volná užití

Ustanovení zákona o volných užitích a zákonných licencích je důsledkem myšlenky, že každé zveřejněné dílo je určeno především ke „konzumaci“, tedy k naplňování estetických potřeb cílového adresáta, a je proto potřeba pamatovat na regulaci potenciálního střetu oprávněných zájmů autora a potřeb jednotlivců a společnosti vůbec při takovém užívání díla. Volným užitím díla nebo užitím v rámci zákonné licence vůbec nedochází k zásahu do autorského práva. Volná užití i zákonné licence je možno uplatňovat pouze ve vztahu k dílům již zveřejněným, a pouze pokud dochází k „běžnému způsobu užití díla“ a nejsou tím „nepřiměřeně dotčeny“ zájmy autora⁹³. O zákonných licencích bylo již pojednáno jakožto o výjimkách přímo v rámci jednotlivých způsobů užití díla, u nichž nejspíše připadají v úvahu.

Volným užitím autorského díla je situace, kdy fyzická osoba užívá dílo pro svoji osobní potřebu, aniž by tím sledovala ekonomický prospěch svůj nebo jiné osoby. Vzhledem k rozsahu pojmu „užít dílo“ tak jak byl výše nastíněn, je zřejmé, že zdaleka ne u všech způsobů užití díla přichází v úvahu, aby tato činnost byla vykonávána pro osobní potřebu.

V zákoně je zmíněno zejména vytváření rozmnoženin, což bude v praxi nejčastější případ. Je tedy dovoleno si pro osobní potřebu zhotovit rozmnoženinu díla, ať už jakýmkoli způsobem: fotografií, kopií z kopírovacího stroje, namalováním... Pokud jde o pojem „osobní potřeba“, je patrně nutné ho vykládat extenzivně, tedy včetně potřeb osob blízkých, např. přátel a rodinných příslušníků⁹⁴. Pak lze tedy, v rámci jiných způsobů užití díla, uvažovat např. i o bezúplatném půjčení rozmnoženiny díla rodinnému příslušníkovi, které taktéž bude spadat pod režim volného užití. Kromě zakázaného ekonomického prospěchu není účel tohoto užití díla nijak omezen. Rozmnoženina tak může sloužit k jakémukoli účelu – rozboru díla, vzdělávání nebo k dekoraci. Počet kopií, které lze takto vyrobit, není výslovně omezen. Je tedy zřejmé

---

⁹³ § 29 AutZ

⁹⁴ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 345.

dovoleno jich vyrobit tolik, aby osobní potřeba osoby byla uspokojena⁹⁵. Vzhledem k nebezpečí záměny nebo nebezpečí jiné potenciální újmy autora je ale třeba označit každou takovou rozmnoženinu, a to v případech, kde nebezpečí záměny může hrozit.

Ani u vytváření některých typů kopií pro vlastní potřebu nezůstane ekonomické zájmy autora stranou. Je totiž, byť nepřímo, odměněn v rámci práva na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu (o tomto institutu je pojednáno v samostatné kapitole).

Institut volného užití díla pro osobní potřebu je pro území celé Evropské unie garantován směrnicí 2001/29, a to právě a pouze za předpokladu, že nositelé autorských práv k takto použitým dílům získají spravedlivou odměnu, v závislosti na typu technologického prostředku který byl užit pro rozmnožování⁹⁶.

5.4. Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla⁹⁷

Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla (dále též jen „právo na odměnu“, či „droit de suite“ podle zažitého francouzského výrazu) je zvláštním typem majetkového práva autorského, které vychází z myšlenky, že umělec, resp. jeho právní nástupce, mají nárok na odměnu za každý „následný“ prodej originálu díla (jeho hmotného nosiče) výtvarného umění. Důvodů, které stály u vzniku práva na odměnu, je celá řada. Stejně jako v případě ostatních majetkových práv autorských, i zde je hlavním motivem jak ochrana díla a dobrého jména autora, tak ekonomický aspekt.

Jednou z nosných myšlenek filozofie práva na odměnu je též přesvědčení, že teprve postupné a narůstající množství opětovných prodejů díla (hmotného nosiče) je ukazatelem úspěšnosti (nikoli ovšem skutečné umělecké hodnoty díla - zde by totiž

---

⁹⁵ TELEČEK, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 347. Někteří autoři nicméně zastávají názor, že ustanovení § 30 AutZ je potřeba vykládat restriktivně, a tedy že je povolena výroba pouze jedné rozmnoženiny. Domnívám se, že z teleologického výkladu i z jazykového výkladu souvisejících ustanovení je vhodnějším první zmíněný přístup.

⁹⁶ čl. 5 odst. 2 Směrnice 2001/29

⁹⁷ Kapitola o právu na odměnu při opětném prodeji originálu díla vychází z autorovy dřívější práce SVOČ: Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla. Soutěžní práce VI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, 2013.

nutně šlo o hledisko subjektivní či minimálně umělecko-teoreticky problematické) díla mezi lidmi. Tato úspěšnost tedy musí být oceněna, v zájmu autora či jeho dědiců, a to spravedlivě, v závislosti na její míře.

Veličinami této míry úspěšnosti jsou tedy dvě hlavní složky: počet (následných) změn vlastníků hmotného nosiče díla – resp. ve svém souhrnu poptávka po díle, a dále cena, za níž byly tyto prodeje realizovány. Právě z toho důvodu nejsou ve většině právních řádů do práva na odměnu zahrnuta díla, která byla na jiného převedena bezúplatně. (Relativizovat toto hledisko by ovšem bylo možné argumentem, že část prodejů se může uskutečnit „pod cenou“ či „nad cenou“ – z tohoto důvodu jsou ale, jakožto předpoklad a podmínka vzniku práva na odměnu, stanoveny hranice minimálních prodejních cen.)

S výše uvedeným koresponduje další důvod: takto definovaná úspěšnost díla je, pravděpodobně ve většině případů, tímto způsobem objevena až po smrti autora, neboť až časový odstup vždy ukáže, jaké dílo je průlomové, jaké je nadčasové, jaké má význam a jaké má hodnotu. Na základě těchto kritérií pak většina investorů řídí své chování na trhu s uměním. Je tedy pravděpodobné, že by tento institut téměř celý svůj smysl postrádal, pokud by právo nebylo převoditelné na dědice autora. Doba ochrany autorských práv, stanovená aktuální právní úpravou, tedy 70 let od autorovy smrti se jeví jako adekvátní a postačující k tomu, aby během ní byly autorem díla, resp. jeho právními nástupci vytěženy užítky z úspěchu umělce, který po sobě dílo zanechal.

Z těchto skutečností se vycházelo ve Francii koncem 19. století, když se objevilo právo na odměnu v novodobé historii poprvé. Jeden sběratel tehdy v roce 1865 koupil od malíře Jeana Françoise Milleta obraz „L'Angélu“ za 1000 franků, aby jej o několik málo let později, po smrti umělce, prodal za 553 000 franků, zatímco vdova po malíři žila v bídě⁹⁸. U zrodu tohoto institutu stál tedy i sociální aspekt. Směrnice 2001/84 k tomu dodává, že jedním ze základních cílů práva na odměnu je „zajistit autorům výtvarných děl a plastik podíl na hospodářském úspěchu originálu jejich uměleckých děl“⁹⁹.

---

⁹⁸ STOKES, Simon. *Art and Copyright*. Op. cit., s. 98

⁹⁹ Recitál (3) Směrnice 2001/84

Jako další argument zastánců práva na odměnu zazněl též fakt, že zatímco hudebníci či výkonní umělci mají ze zákona právo na odměnu za jakoukoli další reprodukci svého díla či přednesu, případně právo na odměnu za prodané nosiče se záznamem jejich děl, u autorů výtvarného umění podobná kompenzace chybí¹⁰⁰. (Byť mají samozřejmě nárok na zvláštní odměny v souvislosti s užitím děl.)

Naopak, jako zmiňovaný argument odpůrců práva na odměnu vystupuje fakt, že autor díla by nepochybně měl být tím, kdo rozhodne o těžení nebo netěžení užitků ze svého díla po své smrti. Práva na odměnu se ale autorův dědic nemůže vzdát. Jde tedy o jakési omezení zůstavitelovy vůle, které ale existuje v rámci majetkových autorských práv obecně, jak bylo již řečeno výše.

Systematika autorského zákona ČR (na jejímž území má institut práva na odměnu tradici od roku 1926), chápe právo na odměnu jako „jiné majetkové právo“. Ve skutečnosti sice jde o právo majetkové, a to se všemi výše uvedenými charakteristikami, které k majetkovým právům patří, ale někdy se hovoří i o smíšené povaze s prvky osobnostními¹⁰¹. Práva na odměnu se totiž nelze vzdát, ani jej převést na jinou osobu inter vivos, což jsou typické znaky osobnostních práv.

5.4.1. Prameny právní úpravy

Již revidovaná Bernská úmluva po tzv. bruselské revizi (1948) ve svém článku 14ter stanoví, že „autor, resp. po jeho smrti jiné osoby oprávněné dle vnitrostátního zákonodárství, mají, pokud jde o originály uměleckých děl a o původní rukopisy spisovatelů a skladatelů, nezcizitelné právo na podíl z výtěžku prodeje díla následujících po prvním převodu vlastnictví uskutečněném autorem díla“. Nicméně odstavec druhý téhož článku značně relativizuje toto ustanovení, když dodává, že „ochranu podle předchozího odstavce lze požadovat ve státě Unie jen tehdy, jestliže ji připouští právní řád toho státu, k němuž autor přísluší, a v rozsahu, v jakém to dovoluje

---

¹⁰⁰ TRITTON, Guy et al. *Intellectual Property in Europe*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2002, s. 373

¹⁰¹ např. STOKES, Simon. *Art and Copyright*. Op. cit., s. 97

právní řád státu, kde se tato ochrana uplatňuje“, a tak zavádí materiální recipocitu¹⁰². Založená úprava tedy zajišťuje jen minimální základ pro ochranu tohoto autorského práva ve státech, které smlouvu podepsaly, a neposkytuje potřebnou míru ochrany pro specifické případy práva na odměnu s mezinárodním prvkem.

Z důvodů nedostačující mezinárodní legislativy se proto od 80. a 90. let začalo hovořit o jednotné právní úpravě na úrovni Evropských společenství. Nejednotná úprava v jednotlivých státech vznikající Evropské unie se totiž ukázala být jednou z překážek volného trhu, a recipocita jako neslučitelná se základními principy práva EU¹⁰³. Konečně, dle Komise bylo vhodné, aby doba trvání práva na odměnu byla sjednocena s dobou trvání ostatních majetkových práv dle směrnice Rady 93/98/EHS, a to na 70 let. Z těchto důvodů byla proto v roce 2001 pod číslem 2001/84 přijata zcela samostatná směrnice, regulující samostatně pouze tento institut, která mu přidala i na významu¹⁰⁴. V průběhu roku 2006 byla implementována ve všech – tehdy pětadvaceti – členských státech, a proto dnes právo na odměnu funguje, byť s drobnými odlišnostmi, v prostoru celé Unie¹⁰⁵.

5.4.2. Vznik práva na odměnu

Vzhledem k tomu, že právo na odměnu je, jak již bylo řečeno výše, absolutním právem majetkovým, není třeba, aby v rámci něj vyvíjel oprávněný subjekt jakoukoli činnost – právo je zde i bez jakékoli aktivity. Oprávněný subjekt požívá práva na ochranu i tehdy, pokud není registrován u kolektivního správce. V tomto smyslu vzniká právo, stejně jako jiná práva majetková, již ze zákona.

---

¹⁰² Právo na odměnu mezi subjekty-příslušníky signatářských států RBÚ tedy vzniká pouze za splnění dvou podmínek: právo je přiznáno právním řádem státu původu autora, a právo je přiznáno státem, kde se ochrana uplatňuje. (KNAP, Karel a KUNZ, Otto. *Mezinárodní právo autorské*. Praha: Academia, 1981, s. 253)

¹⁰³ Rozsudek SDEU Phil Collins v. Imtrat Handelsgesellschaft GmbH, spojené věci [C-92/92](#) a C-326/92, ze dne 20. října 1993

¹⁰⁴ K průběhu přijímání směrnice, stejně jako k procesu její implementace v členských státech detailně: WALTER, Michel M and LEWINSKI, Silke von. *European Copyright Law*. Oxford: Oxford University Press, 2010. 1555 s. ISBN 978-0-19-922732-7.

¹⁰⁵ Před implementací Směrnice, institut práva na odměnu neznalo Rakousko, Irsko, Nizozemsko a Velká Británie (WALTER, Michel M and LEWINSKI, Silke von. *European Copyright Law*. Op. cit., s. 834).

Z absolutního majetkového práva (působícího erga omnes) se stává relativní majetkové právo (působící vůči konkrétnímu subjektu, tedy „povinnému subjektu“) v okamžiku tzv. následného prodeje díla (hmotného nosiče). Teprve od tohoto okamžiku lze hovořit o pohledávce z absolutního práva, nebo o „právu na odměnu v souvislosti s prodejem (konkrétního) díla“.

Pod následným prodejem je zde třeba rozumět prodej uskutečněný po prvotním zcizení hmotného díla, nicméně pojem prodeje je třeba zde chápat širěji. Podmínka (následného) prodeje je totiž splněna také tehdy, dojde-li k převedení vlastnictví v důsledku např. koupi najaté věci, nebo též dojde-li k převodu vlastnictví ze smlouvy inominátní, k nabytí věci vydražením nebo k nabytí při realizaci výkonu rozhodnutí prodejem věci¹⁰⁶. Nicméně, všechny tyto způsoby mají společného jmenovatele: je třeba, aby měly povahu prodeje, tj. aby protiplněním byla peněžní částka. Pokud se má právo na odměnu řídit právním řádem České republiky, je dále třeba, aby se tento „následný prodej“ realizoval na území ČR.

Další podmínkou je, jak stanoví již název § 24 autorského zákona, že musí jít o prodej opětný, následný. Zde již, dle samotné dikce ustanovení odst. 1 § 24 AutZ platí, že v tomto smyslu první prodej nemusí být pouze prodejem, ale může jít o téměř jakékoli převedení do vlastnictví jiné osoby (od autora). Může jít i o bezúplatné darování. Nicméně, ustanovení odst. 1 § 24 je zřejmě v souladu se Směrnicí, která ve svém čl. 1 hovoří též jen o „opětném prodeji“¹⁰⁷. Od převodu je ale naopak třeba odlišit přechod, nastávající v důsledku dědění. Dle stanoviska kolektivního správce Gestor, a dle ustálené praxe, právo na odměnu nevzniká, pokud první změna vlastníka hmotného uměleckého díla nastala přechodem v důsledku dědění¹⁰⁸. První převod vlastnického práva má tedy zcela stejný obsah jako převod vlastnictví ve smyslu práva na rozšiřování díla.

---

¹⁰⁶ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 284

¹⁰⁷ Pokud tedy lze pod pojem „prvotního prodeje“ chápat tak široce jak to činí AutZ, lze z toho usuzovat, že charakter prvního „prodeje“ resp. jiného převedení vlastnického práva, jakožto podmínka vzniku práva na odměnu se tak může v jednotlivých státech Unie značně lišit. Jednoznačná odpověď totiž nevyplývá ani ze Směrnice, a to ani při porovnání různých jazykových verzí. Bude proto nutné počkat na sjednocující judikaturu Soudního dvora EU.

¹⁰⁸ Stanovisko kolektivního správce Gestor, dostupné na internetu: <http://www.gestor.cz/cs/stanovisko-k-odvodu-autorskych-odmen-z-umeleckych-del-danych-do-prodeje-dedici-autora-1/stanovisko-k-odvodu-autorskych-odmen-z-umeleckych-del-danych-do-prodeje-dedici-autora-2/>, navštíveno dne 8.11.2014

Podmínkou vzniku práva na odměnu dále je, aby originál díla byl v rámci následného prodeje prodán za částku dosahující minimálně 1500 EUR. Tato částka se může v jednotlivých státech EU lišit, jak je o tom pojednáno v dalším výkladu. Kupní cenou je, pro účely vzniku práva na odměnu a stanovení její výše, cena bez DPH, za níž bylo hmotné dílo prodáno. V případě, že bylo umělecké dílo prodáno v aukci výtvarného umění, není zde jednoznačná shoda, zda je třeba za kupní cenu považovat cenu včetně aukční přírážky či nikoli. Ačkoli z jazykového výkladu pojmu „kupní cena“ by patrně bylo možno dovozovat, že jde o „cenu, za níž bylo dílo koupeno“, tedy cenu včetně přírážky, judikatura ukazuje, že odpověď není zdaleka jednoznačná¹⁰⁹. Směrnice rovněž tuto otázku neřeší, nezbyvá tedy než počkat na judikaturu Soudního dvoru EU, která by měla spornou otázku vyjasnit.

Zákon stanoví ještě jednu výjimku, kdy právo na odměnu nevzniká: a to tehdy, prodá-li dílo osoba, která jej získala¹¹⁰ přímo od autora méně než tři roky před opětovným prodejem, a při tomto opětovném prodeji je dílo prodáno za částku nepřesahující 10 000 Kč.

5.4.3. Osoba oprávněná

Primárním oprávněným subjektem je již z podstaty práva na odměnu autor díla.

Kromě autora – občana ČR (dle principu teritoriality v § 107) je ale oprávněnou osobou i autor – občan EU, a to v souladu s § 107 AutZ, i v souladu s účelem a smyslem Směrnice, a dále autor-občan třetího státu, pokud je dána podmínka reciprocity (v tomtéž smyslu, jak ji zakotvuje revidovaná Bernská úmluva).

Směrnice dále stanoví, že pravidla jí založená mohou platit i pro autory - příslušníky třetích zemí, kteří mají na území daného členského státu „obvyklé místo pobytu“

---

¹⁰⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 30 Cdo 5287/2008, ze dne 24. června 2010, podle něhož je třeba odpověď hledat též „ve světle dražebního zákona“, na jehož základě je nutné konstatovat, že „odměna dražebníka není součástí prodejní ceny, z níž se určuje odměna autora uměleckého díla“.

¹¹⁰ i výraz „získal“, jak je uveden v ustanovení odst. 4 § 24 AutZ, je třeba chápat ve smyslu převodu (úplatného i bezúplatného), nikoli jen prodeje (stanovisko kolektivního správce Gestor, dostupné na internetu: <http://www.gestor.cz/cs/stanovisko-k-odvodu-autorskych-odmen-z-umeleckych-del-danych-do-prodeje-dedici-autora-1/stanovisko-k-odvodu-autorskych-odmen-z-umeleckych-del-danych-do-prodeje-dedici-autora-2/>, navštíveno dne 8.11.2014)

(podobné terminologické pojetí přijalo i české právo, neboť AutZ stanoví, že úprava se vztahuje i na autory - neobčany ČR, kteří mají v ČR „bydliště“¹¹¹. Jim jsou na roveň postaveni i neobčané EU, kteří mají v EU bydliště¹¹²). Kde bylo dílo vytvořeno, nehraje zde roli.

Vzhledem k tomu, že právo na odměnu je, stejně jako ostatní majetková práva, předmětem dědictví, dle § 26 AutZ jsou (sekundárními) oprávněnými osobami též dědici autora. Podobnou úpravu nalzáme ve Směrnici, která v čl. 6 stanoví, že „autorská odměna náleží autorovi díla a po jeho smrti nabyvatelům práv“. Nabyvatelem práv je ten, o němž to stanoví předpisy (prozatím v EU neharmonizovaného) dědictvého práva¹¹³. Není zde tedy již, jako tomu bylo u definice autora, třeba znát státní příslušnost tohoto dědice.

Ať už úprava dědictvého práva v členských státech jakákoli, důležité je, že dle čl. 8 Směrnice musí právo na odměnu trvat ještě 70 let od okamžiku smrti autora.

Je-li dědiců více, připadá podle českého práva odměna všem, ve výši nabytého dědictvého podílu, dle obecných ustanovení občanského zákoníku o spoluvlastnických podílech.

5.4.4. Osoba povinná

Podstatou Práva na odměnu je idea, dle níž odměnu poskytuje autorovi ta osoba, která z následných prodejů děl ekonomicky těží. Takovými osobami jsou zpravidla jak prodávající, tak i zprostředkovatel daného obchodu.

Dle Směrnice, osobou povinnou platit odměnu (tedy osobou odpovědnou za zaplacení odměny), je prodávající. Členské státy ale mohou stanovit, že osobou odpovědnou může být obchodník s uměleckými díly, anebo že se tento obchodník na odpovědnosti bude

---

¹¹¹ Pod tímto pojmem se zde rozumí v případě práva ČR trvalé bydliště (TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 874)

¹¹² Oporou je zde Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 18 (TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 874)

¹¹³ Jak je řečeno v recitálu Směrnice, nebylo prozatím vhodné, aby bylo za účelem jednotného vymezení dědiců práva na odměnu zasahováno do státních úprav dědictvého práva.

podílet. Velikost ani poměrná část takového možného podílu není uvedena. V tomto směru byla tedy dána členským státním jistá volnost.

Autorský zákon ČR této možnosti volby využil, a stanovil, že povinnost k platbě má obchodník a prodávající společně a nerozdílně. Jde o případ pasivní (dlužnické) solidarity ve smyslu Občanského zákoníku, na níž se vztahují ustanovení odst. 1 § 511 OZ¹¹⁴. Osoba oprávněná může tedy plnění požadovat po kterékoli z povinných. Nastane-li situace, kdy obchodník s uměním je osobou na straně prodávající, osoba dlužníka splývá v jednu.

K povinnosti obchodníka se může nabízet nejedna otázka: Že je k platbě povinen obchodník, nacházející se v postavení prodávajícího či zprostředkovatele, je zřejmě zcela namístě. Snad poněkud obtížněji pochopitelnou se ale může jevit otázka, proč je k platbě odměny povinen Obchodník, nacházející se v postavení kupujícího. Předpokládá se zde ale, že takovýto obchodník dílo později opět prodá, a učiní na obchodě zisk. Proto lze tento koncept považovat za zcela odůvodnitelný.

5.4.5. Profesionální zástupce trhu s uměleckými díly

Podmínka účasti profesionálního obchodníka s uměním, jakožto podmínka vzniku práva na odměnu, je v podstatě jednou z nosných myšlenek tohoto institutu, protože obchodník s uměním je zpravidla tím subjektem, který má na uzavřeném obchodě s uměleckými díly největší ekonomický prospěch – ať již pojímá jejich nákup jako investici, nebo zprostředkovává prodej jiným, a sám na obchodu získá určité procento z prodeje.

Z tohoto důvodu je právo na odměnu omezeno jen na případy, kdy se prodeje účastní tento zástupce trhu s uměním, a zásadně se netýká případů, kdy provádějí obchod soukromé osoby. Podmínku nutnosti účasti obchodníka s uměním, jakožto podmínku

---

¹¹⁴ TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 287

vzniku práva na odměnu, stanoví směrnice¹¹⁵ a nelze ji obejít v žádném členském státě Unie.

Podmínka je splněna, pokud se obchodník s uměním účastní na uzavřeném obchodě, ať již na straně prodávající, zprostředkující či kupující.

Vymezení pojmu „obchodník s uměním“ ve smyslu autorského zákona (dle AutZ doslova „provozovatel galerie, dražebník nebo jiná osoba, která soustavně obchoduje s uměleckými díly“, resp. dle Směrnice „profesionální zástupce trhu s uměleckými díly, například aukční síň, umělecká galerie a obecně jakýkoli obchodník s uměleckými díly“) se ukazuje býti jednou z nejsložitějších otázek v rámci tohoto institutu, zvláště ve stále méně přehledném komerčním prostředí internetových obchodů. Ačkoli již byla komentáři, naukou i judikaturou stanovena základní pravidla pro určení, který subjekt je a který není touto osobou, hranice je stále velmi nejasná.

Shoda panuje v tom, že základním atributem takového obchodníka musí být fakt, že činnost v oblasti obchodování s uměleckými díly vyvíjí za účelem dosažení zisku - jakožto podnikatel. Méně již je shody na otázce, do jaké míry musí být tato činnost soustavná, intenzivní. Zdá se, že trend je takový, že do kategorie obchodníka je třeba řadit všechny takové subjekty, které účast na obchodu či jeho zprostředkování realizují vůbec¹¹⁶. Hledisko intenzity, tedy otázky, zda je taková aktivita v rámci podnikatelské činnosti obchodníka okrajovou nebo dominantní, ustupuje do pozadí. Proto je dle ustálené judikatury třeba sem zařazovat i internetové obchody, které nabízejí kromě umění též široký sortiment ostatního zboží (kupř. internetové nákupní galerie eBay, AUKRO a podobně).

---

¹¹⁵ článek 1 Směrnice 2001/84

¹¹⁶ Takto se vyjádřil Městský soud v Brně ve svém rozsudku sp. zn 23 C 95/2005 na základě žaloby občanského sdružení Gestor. Po poučení ze strany soudu uzavřel provozovatel aukčního webu AUKRO smlouvu, podle které podává pravidelná hlášení a odvádí autorské odměny. Dle sdělení zástupce občanského sdružení Gestor, s ostatními provozovateli internetových obchodů (které se okrajově věnují též obchodu s uměním) nebyly nikdy žádné spory či pochybnosti a tito provozovatelé odměny řádně odvádějí. Tato problematika prozatím nebyla zpracována do oficiálních stanovisek Gestoru, zveřejňovaných na webu. Příslušné orgány Gestoru ale potvrzují, že se takové stanovisko v souvislosti s narůstáním počtu internetových obchodů v brzké době pravděpodobně objeví

Obchodníkem s uměním naopak není, a to na unijní úrovni, muzeum, které „nemá výdělečnou povahu a je přístupné veřejnosti“¹¹⁷. V českém právním řádu není tento pojem konkretizován. Je však nepochybné, že kupř. neziskové muzeum nepatří pod zákonnou definici obchodníka, protože takové muzeum sbírá zpravidla umělecká díla ve smyslu zákona o státní památkové péči „za účelem jejich trvalého uchování či evidence, a nikoli za účelem obchodování s nimi“.

5.4.6. Dílo

Vzhledem k tomu, že právo na odměnu je institut typický jen pro díla výtvarného umění, nabízelo by se odkázat na vymezení pojmu výtvarné dílo k § 2 autorského zákona. Nicméně, v § 24 byl pojem „výtvarné dílo“ opět vymezen demonstrativním výčtem děl, byť pravděpodobně preciznějším¹¹⁸, a byla přidána podmínka, že dílo musí být zhotoveno „samotným umělcem“. Směrnice navíc podrobněji upravuje požadavky na kopii, kterou lze postavit na roveň originálu.

Požadavek osobního zhotovení samotným umělcem jakožto atribut originálu díla (který není stanoven ani v obecných požadavcích na dílo vůbec!) se jeví problematickým. Za prvé, existují – a to zvláště v moderním umění – příklady uměleckých děl, kdy podstatou díla je kupříkladu několik jednotlivých, poskládaných předmětů, které autor za dílo víceméně „prohlásí“ – je pak tedy problematické říci, že dílo bylo autorem zhotoveno. Druhý a závažnější problém může nastat, pokud dílo bylo navrženo autorem (tedy idea díla je nepochybně originálním duševním vlastnictvím autora), ale provedeno osobou odlišnou, případně několika osobami pracujícími v týmu. I tento postup je např. v moderních výtvarných studiích běžný. Není rovněž vyloučeno vytvoření nástrojem výpočetní techniky, tedy případ multimedialní tvorby¹¹⁹. Tendence právního názoru je v tomto ohledu zřejmě taková, že postačí, pokud je autorovým vlastním výtvořem

---

¹¹⁷ Recitál (18) Směrnice 2001/84

¹¹⁸ šlo patrně o příliš mechanickou transpozici Směrnice. Demonstrativní výčet uvádí, téměř doslovně s článkem 2 Směrnice: „obraz, kresba, malba, koláž, socha, rytina, litografie či jiná grafika, fotografie, tapiserie, keramika, sklo a autorský šperk“

¹¹⁹ ERDOZAIN LOPEZ, José Carlos. *Derechos de autor y propiedad intelectual en internet*. Madrid: Tecnos, 2002, s. 45 a n., TRITTON, Guy et al. *Intellectual Property in Europe*. Op. cit., s. 375

myšlenka díla, a pokud je dílo vytvořeno pod autorovým vedením a dozorem – tedy nikoli nutně „vlastnoručně“¹²⁰.

Je zřejmé, že i tyto otázky musí s určitostí zodpovědět judikatura státních soudů, případně Soudního dvora EU.

Pro úplnost směrnice samozřejmě stanoví i to, že předmětem práva na odměnu je nikoli dílo samotné, ale nosič, v němž je dílo vyjádřeno.

5.4.7. Výše odměny

Základem pro výpočet autorské odměny je kupní cena originálu díla, a to bez daně z přidané hodnoty. Výše odměny je pak vyjádřena procentuálně v závislosti na kupní ceně uměleckého díla, a to dle následujícího schématu, stanoveného v příloze k autorskému zákonu:

„odměna 4 % z části kupní ceny do 50 000 EUR,

odměna 3 % z části kupní ceny nad 50 000 EUR do 200 000 EUR,

odměna 1 % z části kupní ceny nad 200 000 EUR do 350 000 EUR,

odměna 0,5 % z části kupní ceny nad 350 000 EUR do 500 000 EUR, a

odměna 0,25 % z části kupní ceny nad 500 000 EUR“

Celková výše odměny pro autora je však na horní hranici limitována, a nesmí přesáhnout 12 500 EUR. Úprava způsobu výpočtu sazeb a stanovení jejich výší je založena směrnicí, a má kogentní povahu. Je tedy jednotná ve všech státech Unie. Lze se odchýlit jen v případě jediné malé výjimky: pouze pokud je prodejní cena díla nižší než 50 000 EUR, tehdy je možno stanovit odměnu ve výši 5 %.

---

¹²⁰ WALTER, Michel M and LEWINSKI, Silke von. *European Copyright Law*. Op. cit., s. 858 a n.

5.4.8. Zástupce oprávněné osoby

Směrnice vymezuje, že jednotlivé státy mohou stanovit povinnou či dobrovolnou kolektivní správu autorských odměn¹²¹. Je zřejmé, že směrnice v tomto ohledu ovlivnila rozhodnutí několika států EU, např. Slovenska či Rumunska, které dříve kolektivní správu práva na odměnu neznaly a na základě těchto ustanovení vznikly v těchto státech organizace zabývající se kolektivní správou tohoto práva.

V ČR má však kolektivní správa práva na odměnu tradici již od roku 1998¹²², a právo na odměnu je zde již 15 let právem povinně kolektivně spravovaným. Tato úprava je plně v souladu s požadavky EU a ve vnitrostátním právním řádu má oporu v ustanovení § 96 odst. 1 písm. a) bod 5 AutZ. Znamená to, že oprávněná osoba může právo na odměnu vykonávat pouze prostřednictvím tzv. kolektivního správce. Tým způsob výkonu práva je také jediným možným při řešení sporů z práva na odměnu – tj. při sporech o náhradu škody nebo o vydání bezdůvodného obohacení z neoprávněného výkonu práva na odměnu. Lze tedy říci, že kolektivní správce zde řeší všechny otázky související s právem na odměnu, a to v zastoupení.

Kolektivním správcem je obecně osoba, která získala oprávnění k výkonu kolektivní správy blíže vymezeného práva. Proces udělení oprávnění ke kolektivní správě je vymezen v autorském zákoně, a obsahuje jistá specifika: někdy bývá terčem kritiky např. skutečnost, že kolektivní správu může vykonávat pouze jedna organizace – a jde tedy o jistý druh monopolu.

V ČR bylo aktuálně platné oprávnění k výkonu kolektivní správy práva dle § 24 AutZ uděleno Ministerstvem kultury v roce 2002 ve prospěch občanského sdružení „Gestor – ochranný svaz autorský“. Stalo se tak formou rozhodnutí MK ČR s právní mocí ke dni 28. května 2002¹²³.

---

¹²¹ Hospodářský a sociální výbor EU navrhoval povinnost kolektivní správy v celé Unii (sdělení EHSV č. 2.3.4 /1 /2001)

¹²² Rozhodnutí o udělení oprávnění kolektivnímu správci Gestor z roku 1998 – dostupné na internetu: http://www.gestor.cz/files/zakony/rozhodnuti_1998.jpg , navštíveno dne 8.11.2014

¹²³ Dostupné na internetu: http://www.gestor.cz/files/zakony/rozhodnuti_2002_01.jpg , navštíveno dne 8.11.2014

Kolektivní správce Gestor zastupuje ze zákona všechny autory, kterým vzniklo právo na odměnu ve smyslu § 24 AutZ, tj. autory, kteří mají nárok na zaplacení autorské odměny za opětovný prodej jejich díla, a jejich dědice. Jde o zákonné zastoupení – není k němu třeba žádné smlouvy ani registrace. Gestor je povinen se ze zákona starat o kontrolu výběru autorských odměn a od obchodníků s uměním jí ve stanovené výši vybírat. Nicméně, autoři se za účelem zvýšení efektivity procesu vyplácení autorských odměn u Gestoru mohou evidovat, to prostřednictvím tzv. „přihlášky k evidenci“, která je u kolektivního správce k dispozici. V současné době Gestor vybírá autorské odměny pro cca 400 českých a několik tisíc zahraničních autorů¹²⁴ (v případě zahraničních autorů jde o autory, kteří jsou členy organizací, s kterými má Gestor uzavřenu reciproční smlouvu, o autory ze zemí, které jsou vázány Evropskou směrnicí ES 84/2001, a o autory, jejichž státy jsou signatářem Bernské úmluvy a mají ve svém právním řádu zakotveno droit de suite).

Právě z důvodu, že kolektivní správce Gestor je povinen ze zákona vykonávat kolektivní správu ve vztahu k autorům bez ohledu na to, zda jsou přihlášení k registraci či nikoli, provádí kolektivní správce Gestor též pátrání i po těch umělcích (či jejich dědicích), u kterých právo na odměnu přichází v úvahu (pokud byl uskutečněn prodej jejich konkrétního díla za splnění všech zákonných náležitostí, takže právo na odměnu vzniklo), ale evidováni nejsou. Přímou ze zákona potom zastupuje i je.

Pro zjednodušení systému výběru autorských odměn uzavírá kolektivní správce Gestor přímo s obchodníky s uměním dvoustranné smlouvy, které konkretizují postup obchodníků vůči Gestoru při podávání informací o zrealizovaných prodejkách, koupích či zprostředkování prodejkách uměleckých děl, a upravují detailněji podmínky splatnosti těchto odměn kolektivnímu správci. Až dalším krokem je pak vyplacení odměn oprávněným autorům či jejich dědicům, prováděné na základě vyúčtování zpravidla 1x ročně.

Na základě recipročních smluv se zahraničními kolektivními správci pak provádí Gestor i správu práva na odměnu, které vzniklo v jiném státě než v ČR, pokud mezinárodní smlouva takovýto výkon práva umožňuje. Vzhledem k povaze ustanovení revidované

---

¹²⁴ www.gestor.cz

Bernské úmluvy, vztahujících se k právu na odměnu, o něž by se museli kolektivní správci opřít, není řada těchto států příliš široká. Pokud jde o evropské státy mimo EU, je taková smlouva uzavřena s kolektivním správcem práva na odměnu v Norsku a v Ruské federaci, z mimoevropských států jde zatím pouze o Mexiko a Uruguay¹²⁵. Gestor je též členem mezinárodní konfederace CISAC, která sdružuje společnosti hájící zájmy autorů z celého světa, a organizace EVA (European visual artists), která sdružuje kolektivní správce v Evropě. Obě tyto mezinárodní organizace se v současné době snaží prosadit celosvětové uznání práva na odměnu, a to především pro Čínu a Spojené státy, velmoci v současném trhu s uměním, a Švýcarsko, které taktéž právo na odměnu nezná a mohlo by se stát destinací pro překupníky umění v rámci Evropy¹²⁶.

5.4.9. Odlišnosti v jiných státech EU

Velká Británie, která až do účinnosti jednotné unijní úpravy právo na odměnu neznala, a která disponuje největším trhem s výtvarným uměním v EU, se ukázala jako nejvýraznější kritik plánované evropské jednotné úpravy¹²⁷. V tomto státě byly před zavedením tohoto institutu velké obavy, že po jeho zavedení by mohl být ohrožen volný a aktivní pohyb zboží i napříč kontinenty, a že by se trh s uměním mohl přesouvat z liberální Británie do států, kde právo na odměnu zavedeno není – zejména do Spojených států amerických.

S účinností od února 2006 byla ale unijní úprava implementována i v Británii, a to aktem známým pod názvem The Artist's Resale Right Regulations, který reguluje nový právní institut (institut tedy není regulován přímo v autorském zákoně).

Osobou povinnou k placení odměny jsou dle britské úpravy prodávající i obchodník společně a nerozdílně.

Spodní hranice kupní ceny byla stanovena relativně nízko, a to na 1000 EUR. Výkon práva na odměnu je v Británii spravován povinně kolektivně, a to organizací DACS

---

¹²⁵ Což je v praxi bez většího významu. Seznam recipročních smluv je dostupný na internetu: <http://www.gestor.cz/cs/reciprozni-smlouvy-a-odkazy/>, navštíveno dne 8.11.2014

¹²⁶ <http://www.cisac.org/CisacPortal/security.do?method=beforeAuthenticate> a http://www.eartists.org/en/news_detail.html?category=4&id=57, navštíveno dne 8.11.2014

¹²⁷ STOKES, Simon. *Art and Copyright*. Op. cit., s. 107

(Design and Artists Copyright Society), která patří k největším kolektivním správcům. Dle statistik, v roce 2011 zastupovala tato organizace 80 000 umělců či dědiců autorských práv, a na odměnách za opětný prodej vyplatila přes 8,2 milionu britských liber¹²⁸.

Ve Francii je právo upraveno v článku L122-8 Zákona o duševním vlastnictví č. 92-597 z roku 1992 (Code de la propriété intellectuelle). Směrnice č. 2001/84/ES byla implementována novelizací tohoto článku zákonem č. 2006-961 s účinností od srpna 2006.

Ve Francii je osobou povinnou k placení autorské odměny pouze obchodník s uměním, a to jedině pokud se nachází v roli prodejce. Spodní hranice prodejní ceny byla stanovena na 750 EUR, a právo je vykonáváno kolektivně prostřednictvím sdružení ADAGP - Société des auteurs dans les arts graphiques et plastiques. Tento kolektivní správce, který zároveň vykonává správu více práv náležejících autorům výtvarného umění, je patrně se 100 000 zastupovanými autory největším kolektivním správcem na světě¹²⁹.

V Německu institut práva na odměnu upravuje autorský zákon č. 1273 z roku 1965 ve svém § 26, který byl do souladu s evropskou směrnicí uveden novelizací s účinností až k 16. listopadu 2006, tedy téměř s ročním zpožděním oproti stanovené implementační lhůtě.

Spodní hranice prodejní ceny, jakožto podmínka vzniku práva na odměnu, činí minimálně 400 EUR. Právo je pro autory i dědice spravováno kolektivním správcem, společností Verwertungsgesellschaft Bild-Kunst (VG Bild-Kunst), která má pro účely spolupráce se zahraničím uzavřeno řadu recipročních smluv o spolupráci¹³⁰.

---

¹²⁸ informace dostupná na: <http://www.dacs.org.uk/about-us/what-is-dacs> , navštíveno dne 8.11.2014

¹²⁹ informace dostupná na: http://www.adagp.fr/FR/static_index.php , navštíveno dne 8.11.2014

¹³⁰ informace dostupná na: <http://www.bildkunst.de/vg-bild-kunst/schwester-gesellschaften.html> , navštíveno dne 8.11.2014

5.5. Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu

5.5.1. Východiska

Druhé z práv, která autorský zákon ČR označuje jako „jiná majetková práva“ je právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu (dále též jen „právo na náhradní odměnu“).

Východiska tohoto práva leží v myšlence, že i za rozmnožení díla, které někdo realizuje jen pro své potřeby, by měl být autor nějakým způsobem odměněn, neboť i takovéto „domácí“ rozmnožování děl může mít vliv na počet prodaných originálů nebo rozmnoženin, nabízených k prodeji, a tedy mohou být poškozeny autorovy oprávněné ekonomické zájmy. V českém právním řádu se proto vztahuje toto právo, v rámci výtvarných děl, na případy rozmnožování děl kopírovací nebo jinou technikou na papír nebo podobný podklad (zákonná licence dle § 30a), resp. i na případ rozmnožování a jiného užívání díla pro vlastní potřebu vůbec, tedy volné užití podle § 30.

Již Revidovaná Bernská úmluva, od své stockholmské revize (1967) stanovila, že „státům Unie se vyhrazuje možnost dovolit rozmnožování děl v určitých zvláštních případech, pokud takové rozmnožení nenarušuje normální využívání díla a nezpůsobuje neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora“¹³¹. Z toho vycházela v mnoha státech národní úprava institutů volného užití.

Historické kořeny práva na finanční kompenzaci pro autora proto spadají do dob, kdy se kopírování děl pro osobní potřebu stalo běžnou a nekontrolovatelnou záležitostí, a to především díky technice která to umožnila. K tomu docházelo zhruba od počátků 90. let 20. století, protože, jak již zmíněno, v oblasti výtvarného umění se toto rozmnožování týká především focení a xeroxování děl (nejčastěji obrázků, malby, grafiky); technickým přístrojem, který toto začal umožňovat je fotoaparát, kopírovací stroje, počítače, ale i paměťová média, vše rozšířené zhruba od 90. let.

---

¹³¹ čl. 9 odst. 2 Revidované Bernské úmluvy

Na vzniklou situaci zareagovalo mnoho států zavedením institutu náhradní autorské odměny, tedy odměny v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu. V Československu se tak stalo novelou 89/1990 autorského zákona z roku 1965, s účinností od roku 1990. V některých státech ovšem nikoli, což byla výzva pro regulaci na úrovni EU.

5.5.2. Prameny právní úpravy

Na úrovni Evropských společenství se právo na náhradní odměnu poprvé legislativně zakotvilo v tzv. Informační směrnici 2001/29: členské státy mohly stanovit výjimky nebo omezení obecného autorského práva na rozmnožování v případě rozmnožení na papíře nebo podobném nosiči, pokud tyto rozmnoženiny vznikly použitím fotografické nebo obdobné techniky, a dále v případě rozmnožení vzniklých jakýmkoli jiným způsobem, ale za účelem uspokojení osobních potřeb¹³². V oblasti volného užití díla tak šlo víceméně o potvrzení stavu, který již většina evropských států znala již před účinností Směrnice. Podstatnou pasáží Směrnice ale bylo ustanovení o tom, že úpravu o volném užívání a o volném reprodukování na papír nebo podobný podklad je možno uplatňovat pouze za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou (náhradní) odměnu, která bere ohled na technologické prostředky použité při rozmnožování.

Informační směrnice stanovila lhůtu k implementaci ke konci roku 2002, která ale ve většině států nebyla dodržena¹³³.

Zajímavostí je, že Evropská unie nestanovila přímo povinnost, aby členské státy zavedly zákonnou licenci na rozmnožování pro osobní potřebu. Stanovila pouze, že nositelé autorských práv by „měli v určitých případech výjimek nebo omezení autorských práv získat spravedlivou odměnu jakožto přiměřenou náhradu za užití jejich děl“¹³⁴, jinými slovy, pokud státy zákonnou licenci na rozmnožování pro osobní potřebu zavedou, musí to být spojeno se spravedlivou kompenzací pro autory děl. V odstavcích

---

¹³² článek 5 odst. 2 Směrnice 2001/29; pojem „pro osobní potřebu“ byl pak definován ve Směrnici 2006/115 s tím, že je třeba jej vykládat extenzivně

¹³³ Lhůta byla dodržena pouze v Dánsku a Řecku (WALTER, Michel M and LEWINSKI, Silke von. *European Copyright Law*. Op. cit., s. 1098)

¹³⁴ Recitál (35) Směrnice 2001/29

35-39 tedy jsou vyčtena určitá vodítka, která mají pomoci členským státům k rozhodování ohledně způsobu, jaký zvolí pro kompenzaci autorských odměn v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu. Z těchto důvodů právo na náhradní odměnu tak jak existuje v ČR, nenajdeme ve všech státech EU, a jeho úprava není zdaleka tolik sjednocena jako úprava droit de suite.

5.5.3. Právní povaha práva na náhradní odměnu

I zde jde stejně jako u droit de suite, o autorské absolutní právo majetkové se všemi jejich charakteristikami. Z práva působícího erga omnes se stává relativní majetkové právo, působící vůči konkrétnímu subjektu, v okamžiku vytváření rozmnoženiny, ale třeba i v okamžiku zahájení provozování kopírovacích služeb¹³⁵.

Právo na náhradní odměnu se stalo brzy terčem kritiky z následujícího důvodu: vzhledem k nemožnosti přesného monitorování toho, kolik rozmnoženin určitého díla bylo pro osobní potřebu mezi veřejností vyrobeno, nelze přesně určit, jaká by měla být odměna, kterou by bylo spravedlivé autorovi přiznat. Proto se při určení její výše vychází z pomocných kritérií: předpokládá se, že technické prostředky umožňující rozmnožování budou využity v určitém procentu ke zhotovování rozmnoženin. Není ale jasné, do jaké míry k tomu reálně dojde. Jde tedy nikoli o náhradu skutečného ušlého zisku autora, ale o náhradu potenciálně ušlého zisku. Jinými slovy: autor neinkasuje odměnu za reálné vytvoření rozmnoženiny, ale za to, že zde existuje již jen pouhá možnost takového vyhotovení rozmnoženiny. V tomto smyslu se obávám, že kritika je namístě.

Nutno také dodat, že ekonomický význam tohoto práva je v oblasti děl výtvarného umění mnohem menší, než např. v oblasti hudebních a audiovizuálních děl (jež se díky svému charakteru a díky pokročilému stavu techniky staly oblíbeným cílem výroby kopií a u nichž díky jejich charakteru je navíc ta výhoda, že požitek z konzumace originálu i rozmnoženiny je prakticky stejný, což se o mnoha dílech výtvarného umění říci nedá).

---

¹³⁵ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Op. cit., s. 140

5.5.4. Osoba oprávněná

I zde je samozřejmě primárním oprávněným subjektem oprávněným k odměně, autor díla – tedy díla, které bylo rozmnoženo. Autorem může být občan ČR, ale i občané jiných států budou mít přiznáno na území ČR toto právo na základě teritoriálního principu v autorském právu¹³⁶.

I právo na náhradní odměnu je, stejně jako ostatní majetková práva, předmětem dědictví. Dalšími oprávněnými osobami tak budou v praxi dědici autora. Pakliže je dědiců více, náleží náhradní odměna všem, podle výše jednotlivých vlastnických podílů, za užití obecných ustanovení o spoluvlastnictví, platí zde tedy ohledně odměny obdobně to, co bylo řečeno u droit de suite.

5.5.5. Osoba povinná

Filosofie tohoto práva vychází z toho, že plátcem odměny by měl být ten, kdo má z výroby rozmnoženiny ekonomický prospěch (opět je zde podobnost s droit de suite, kde plátcem odměny je ten, kdo na následných prodejkách děl ekonomicky těží). Nebude to tedy pouze osoba, která rozmnožuje (neboť ta tak činí pro osobní potřebu a bez vidiny ekonomického prospěchu), ale i výrobce zařízení, kterým lze rozmnoženiny vyrábět, jeho dovozce, a také poskytovatelé těchto zařízení k veřejnému užívání (poskytovatelé kopírovacích služeb). Tyto osoby mají povinnost z výroby, dovozu nebo provozování těchto zařízení odvádět autorské poplatky oprávněné osobě, resp. jejímu zástupci.

Ve výsledku ovšem platí odměnu, alespoň zčásti, i koncový spotřebitel, a to jednak z toho důvodu, že poskytovatel kopírovacích služeb započte autorský poplatek do cen svých služeb, a za druhé v podobě autorského poplatku připočteného ke kupní ceně tiskárny, paměťového média či fotoaparátu.

---

¹³⁶ § 107 AutZ

5.5.6. Přístroj užitý k rozmnožování

Autorský zákon odkazuje na vyhlášku ministerstva kultury, která má stanovit typy přístrojů k zhotovování tiskových rozmnoženin, i výši autorského poplatku, kterým mají být zatíženy. Podle této vyhlášky¹³⁷, přístroje ke zhotovování tiskových rozmnoženin jsou rozděleny do tří kategorií: tiskárny, kopírovací přístroje a polyfunkční přístroje. Paušální odměna činí částku v rozmezí 45 Kč – 13 500 Kč, problémem ale je, že konkrétní výše paušální odměny je stanovena v závislosti na „průměrné ceně bez daně z přidané hodnoty“, aniž by bylo specifikováno, zda je touto cenou cena odhadní, kupní, či jiná.

Spíše jako kuriozitu je třeba zmínit, že v případě zhotovování rozmnoženin děl hudebních a audiovizuálních je poplatkem zatížen nejen přístroj umožňující rozmnožování (např. počítač), ale i médium, na které je možno soubor s rozmnoženinou díla zaznamenat (prázdné CD, paměťová karta apod.). Pokud by podobná logika byla uplatněna u děl výtvarných, která lze rozmnožovat kopírovací a tiskovou technikou, odpovídala by tomu situace, za které by autorským poplatkem byl zatížen prázdný kancelářský papír.

5.5.7. Výše odměny

Jak již bylo zmíněno, tento institut je problematickým z toho důvodu, že odměna se neplatí v závislosti na skutečném počtu zhotovení rozmnoženin, ale na jejich pravděpodobném počtu. Postupuje se pak podle přílohy k autorskému zákonu: výrobci, dovozci a příjemci přístrojů ke zhotovování rozmnoženin platí částku dle ceny takového přístroje. Neplatí za každý takový vyrobený, dovezený nebo přijatý přístroj, nýbrž je stanoveno, že pouze za 20% množství těchto přístrojů neboť tuto část pokládá zákon za poměr přístrojů „pravděpodobně určených ke zhotovování kopií“.

U provozovatelů kopírovacích služeb se pak stanovuje, že pravděpodobné procento zhotovených tiskových rozmnoženin děl z celkového počtu zhotovených tiskových rozmnoženin u nich činí 20% resp. 70%, v závislosti na tom, zda se jedná o prostory

---

¹³⁷ Vyhláška č. 488/2006, kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn

kopírovacích center (nižší procento) či školských zařízení a galerií (vyšší procento). Kromě toho platí ještě poplatek za každou stránku, na které se tisková rozmnoženina nachází.

5.5.8. Kolektivní správce

Autorský zákon ČR v § 96 stanovil, že právo na náhradní odměnu bude, stejně jako *droit de suite*, právem povinně kolektivně spravovaným. Jde o logický krok. Individuální správa práva s takto složitým mechanismem fungování by byla neúnosná ze strany autorů, i ze strany výrobců a poskytovatelů rozmnožovacích přístrojů. Oprávnění k výkonu kolektivní správy tohoto práva bylo v roce 2009 uděleno Ministerstvem kultury ve prospěch občanského sdružení OOA-S (Ochranná organizace autorská - Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, o.s.)¹³⁸. Tato organizace zastupuje autory, přijímá autorské odměny od povinných subjektů a rozděluje je autorům a jiným nositelům práv.

Přestože právo na náhradní odměnu je právem majetkovým, a jako takového se ho autor nemůže vzdát, autor není povinen toto právo využít. Přihlášení k OOA-S funguje na principu dobrovolnosti, kdo tedy nechce, nemusí se registrovat. OOA-S dnes zastupuje cca 3000 autorů a jiných nositelů autorských práv. Stejně jako kolektivní správce Gestor, má i OOA-S uzavřenu řadu bilaterálních mezinárodních smluv za účelem spolupráce se zahraničními kolektivními správci.

Již v samotném členství v OOA-S lze, podle mého názoru, spatřovat problém. Do OOA-S se totiž může zaregistrovat jakýkoli autor, pokud prokáže, že jeho dílo bylo užito k vytváření kopií. Za tohoto stavu není problém, aby se přihlásil téměř kdokoli. OOA-S sice údajně zkoumá při registraci, zda dílo takového přihlašovatele-autora skutečně bylo užito, ale těžko si lze představit objektivní kritéria, jak takový stav zkoumat.

---

¹³⁸ Oprávnění ze dne 5.8.2009, č.j. 2797/2009, dostupné na www.ooas.cz/download/1873-Rozhodnuti-o-udeleni-opravneni-k-vykonou-kolektivni-spravy-OOA-S.pdf, navštíveno dne 8.11.2014

Navíc, pokud je totiž v případě práva na odměnu za opětovný prodej originálu uměleckého díla autor, resp. jeho dědic, odměněn v závislosti na úspěšnosti díla (poptávce po dílu a hodnotě díla), u práva na náhradní odměnu toto hledisko chybí. Sazebník odměn OOA-S rozlišuje výši odměn podle druhu užití, není zde ale ekonomický rozdíl v odměně v závislosti na významnosti autorů.

Za tohoto stavu je jasné, že honoráře nemohou být příliš vysoké a ekonomický význam tohoto institutu je v důsledku toho pro autory výtvarného umění malý. Možná i proto nebyla úprava zákonné licence na rozmnožování pro osobní potřebu (a s ní spojené právo na náhradní odměnu), sjednocena na unijní úrovni do takové míry jako institut *droit de suite*.

5.5.9. Odlišnosti v jiných státech EU

Úprava v jednotlivých státech EU se liší. Některé státy tento institut neuznávají vůbec. Jiné ano, ale s rozdíly, nejčastěji ve výčtu přístrojů pokládaných za schopné produkovat rozmnoženiny a zatížených povinností platby autorského poplatku.

V Německu je, podobně jako v České republice zatížen autorským poplatkem jak výrobce kopírovacích přístrojů, tak jejich provozovatel¹³⁹ (ať už jde o školy, knihovny či kopírovací centra). Úprava je zakotvena v § 54 autorského zákona Spolkové republiky Německo.

Ve Francii se právo na náhradní odměnu týká autorů výtvarných děl jen ve velmi omezené míře: zákon o duševním vlastnictví o ní pojednává v článku L311-1 a následujících, kde stanoví, že na náhradní odměnu mají nárok autoři, jejichž dílo je zachyceno na zvukovém nebo obrazovém nosiči. Neexistuje zde tedy kompenzace za papírovou rozmnoženinu vytvořenou na kopírovacím stroji, nýbrž v případě děl výtvarných se právo týká téměř výlučně digitálního zachycení díla. Výběr náhradních odměn zajišťuje, stejně jako správu *droit de suite*, ADAGP - Société des auteurs dans les arts graphiques et plastiques¹⁴⁰. Zajímavostí je, že je jedinou organizací, která na

---

¹³⁹ GOLDSTEIN, Paul and HUGENHOLTZ, Bernt. *International Copyright*. Op. cit., s. 383

¹⁴⁰ www.adagp.fr

území státu toto právo spravuje, ač na to nemá výhradní monopol¹⁴¹ (na rozdíl od práva ČR, kde monopol existuje). V důsledku zmíněného rozdílu v charakteru subjektu, existuje rozdíl i ve výčtu předmětů, zatížených autorskou odměnou: autorský poplatek je odváděn pouze z prázdných paměťových médií, nikoli z technických zařízení, která pouze umožňují kopírování¹⁴².

Právo na náhradní odměnu naopak výslovně nezavedla Velká Británie. Místo toho se zpřísnily a specifikovaly podmínky, za kterých je možné užít dílo pro osobní potřebu (doktrína „fair use“, která je obdobou kontinentálního systému volných užití a zákonných licencí), ovšem aniž by byla autorům přímo garantována náhradní odměna (anglický termín pro náhradní odměnu, nebo v tomto případě spíše kompenzaci, je „levy“)¹⁴³.

Nicméně praxe je taková, že provozovatelé kopírovačích center musí mít uzavřenu smlouvu s organizací zastupující autory (tou je Copyright Licensing Agency – CLA)¹⁴⁴, která má za úkol hlídat naplňování fair use, a autorům kompenzuje potenciální ušlý zisk¹⁴⁵.

Ve státech EU se obecně tento institut setkává s problematickou aplikací. Když Soudní dvůr EU rozhodoval v roce 2010 předběžnou otázku ve sporu společnosti Padawan SL proti španělskému kolektivnímu správci SGAE ohledně výkladu příslušných ustanovení Směrnice o náhradní odměně¹⁴⁶, zdůraznil, že vybírání této kompenzace musí být skutečně nutně vázáno na užití (kopírování) díla pro soukromé a osobní účely. Jinými slovy, kompenzaci pro autory nelze bez dalšího vybírat plošně, pokud je zřejmé, že koncovým uživatelem technického zařízení sloužícího pro rozmnožování není fyzická osoba, užívající dílo pro osobní potřebu. Takový postup by v sobě samozřejmě nesl povinnost kolektivních správců, v okamžiku vybírání odměny, zjišťovat povahu

---

¹⁴¹ SIRINELLI, Pierre. Rémuneration pour copie privée. *Revue internationale du droit d'auteur*. 2013, č. 235, s. 275 a n.

¹⁴² článek L311-4 Code de la propriété intellectuelle

¹⁴³ COLSTON, Catherine and GALLOWAY, Jonathan. *Modern Intellectual Property Law*. 3rd ed. Abingdon: Routledge, 2010, s. 417

¹⁴⁴ http://www.cla.co.uk/about/who_we_are/, navštíveno dne 20.11.2014

¹⁴⁵ COLSTON, Catherine and GALLOWAY, Jonathan. *Modern Intellectual Property Law*. Op. cit., s. 417

¹⁴⁶ Rozsudek Soudního dvora EU Padawan SL v. Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE), C-467/08, ze dne 21. října 2010

koncového uživatele přístroje užitého k rozmnožování. Lze si představit, že může být pro kolektivní správce velmi problematické se v praxi tímto postupem řídit.

6. Licence a licenční smlouva

Slovo licence má původ v latinském slově „licere“, které znamená dovolit, resp. poskytnout svolení¹⁴⁷. Slovo licence má tradičně v oblasti práv k duševnímu vlastnictví význam k udělení oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví, resp. k užití nehmotného statku, tedy v oblasti autorských práv, díla. V souladu s občanským zákoníkem je licence věcí v právním smyslu, protože licence „je rozdílná od osoby a slouží potřebě lidí“¹⁴⁸, a lze s ní proto disponovat dle příslušných ustanovení občanského zákoníku jako s věcí.

Licence je tedy soukromoprávním závazkem, který pro svůj vznik potřebuje právní titul. Takovým titulem je jak zákon (v případě nastíněných zákonných licencí dle autorského zákona), tak i smlouva. Jak už bylo řečeno, majetková práva jsou právy absolutními, kterých se autor nemůže vzdát ani je převést na jinou osobu. Při udělení licence jiné osobě se absolutní majetkové právo nepřevádí, ale pouze relativizuje, protože prostřednictvím licence nositel majetkových autorských práv uděluje souhlas k užití, aniž by o svá práva přišel¹⁴⁹.

Pokud se licence uděluje na základě smlouvy, děje se tak zásadně prostřednictvím licenční smlouvy, upravené v ustanoveních § 2358 a následujících občanského zákoníku. Smlouvu je možné považovat za licenční smlouvu, obsahuje-li tzv. essentialia negotii, tedy nutné náležitosti, kterými v případě licenční smlouvy jsou:

- určení předmětu licence, tedy oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (který musí být vymezen dostatečně konkrétně)
- projev vůle stran k poskytnutí (a k přijetí) licence

---

¹⁴⁷ TELEC, Ivo. Přehled práva duševního vlastnictví. Lidskoprávní základy, licenční smlouva. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, s. 97

¹⁴⁸ § 489 OZ

¹⁴⁹ TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: JAKL, Ladislav et al. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Op. cit., s. 71

- ujednání o odměně (což ale nevylučuje možnost, že licence bude sjednána jako bezúplatná)¹⁵⁰.

Jakmile bude tedy smlouva uzavřená mezi nositelem majetkových práv autorských (poskytovatel licence) a nabyvatelem licence obsahovat uvedené náležitosti, půjde o licenční smlouvu ve smyslu občanského zákoníku, byť by tak smlouva nebyla označena (na základě konverze právního úkonu ve smyslu § 575). O smlouvě smíšené mluvíme tehdy, když aktem jedné smlouvy bude uzavřena jak smlouva licenční, tak zároveň smlouva jiná. Například: smlouvou o výpůjčce nebo koupi hmotného nosiče díla bude zároveň poskytnuta licence k zařazení díla do souboru – výstavy, a licence k vystavování díla, případně k jinému užití díla (pokud by nepostačovalo využití některé ze zákonných licencí). Pokud je spoluvlastníků autorských práv více, je nutné, aby byl v licenční smlouvě projevěn souhlas všech, ačkoli je možná i situace, kdy při poskytnutí souhlasu jeden ze spoluvlastníků na základě výslovného zmocnění zastoupí ostatní.

Přestože podstatnými náležitostmi jsou pouze tři zmíněné prvky, v praxi bývá součástí licenční smlouvy navíc především bližší vymezení rozsahu licence, ať již územní nebo časové. Dále je vhodné specifikovat blíže smluvní strany, dílo, jehož se týká předmět licence a licenční oprávnění vůbec, i ustanovení o odměně za poskytnutí licence. Součástí bývá i ustanovení, zda licence je poskytnuta jako výhradní (po dobu jejího trvání nemůže nositel autorských práv udělit licenci ke stejnému předmětu třetí osobě) nebo nevýhradní. Pakliže tato smlouva neobsahuje, má se za to, že licence je udělena jako nevýhradní¹⁵¹.

Ačkoli zákon obecně nestanoví požadavky na formu (a licenční smlouva tak může být uzavřena i ústně), pokud je udělována licence výhradní, musí mít smlouva písemnou formu¹⁵². Licenční smlouva může obsahovat i ustanovení o podlicenci, na základě které by mohl nabyvatel licence postoupit svoje licenční oprávnění třetí osobě. Pokud bylo licenční smlouvou uděleno oprávnění k výrobě rozmnoženin díla, je povinen nabyvatel licence poskytnout autorovi (nebo jinému poskytovateli licence) alespoň jednu

---

¹⁵⁰ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: JAKL, Ladislav et al. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Op. cit., s. 76

¹⁵¹ § 2362 OZ

¹⁵² § 2358 odst. 2 OZ

rozmnoženinu díla takto vyrobenou. Toto ustanovení posiluje postavení nositele autorských práv, ačkoli podobná ustanovení je vhodné specifikovat (i s přihlédnutím k ustanovení o odměně) přímo v licenční smlouvě.

Zvláštním typem licenční smlouvy, v oblasti výtvarných děl hojně užívané, je licenční smlouva nakladatelská, upravená v § 2384 a následujících občanského zákoníku. Tou uděluje poskytovatel licence oprávnění k dvěma konkrétním způsobům užití: k rozmnožování a rozšiřování díla. Jde o případy, kdy dílo bude fotografováno a použito pro účely knižních publikací, které budou dále rozšiřovány.

Pokud je uzavírána licenční smlouva s mezinárodním prvkem (její subjekt je příslušníkem jiného státu nebo je zde jiný prvek relevantní pro právní vztahy s mezinárodním prvkem), v prostoru Evropské unie se v souladu s předpisy unijními (zejména nařízením Řím I¹⁵³) i českými (zákon o mezinárodním právu soukromém, č. 91/2012 Sb.), užije jako hraniční určovatel zásadně na prvním místě volba rozhodného práva: strany si mohou určit, dle jakého právního řádu bude smlouva uzavřena a jakým právním řádem se bude smlouva a vztahy z ní vzešlé řídit, stejně jako lze sjednat i příslušnost soudu pro řešení sporů vzniklých ze smlouvy.

---

¹⁵³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy

7. Následky porušení autorských práv k výtvarným dílům

Porušení autorských práv s sebou nese vznik právní odpovědnosti toho, kdo jednal protiprávně. Podle intenzity a společenského významu protiprávního jednání porušovatele je možné využít různé prostředky ochrany autorského práva. Autor nebo jiná oprávněná osoba se mohou se žalobou obrátit na obecné soudy. V případě závažnějšího porušení práv může jít o přestupky nebo trestné činy.

7.1. Civilní žaloba

Žaloba je, i v oblasti autorských práv, univerzálním nástrojem ochrany práv. Žalobu má k dispozici jak autor, tak jiný subjekt autorských práv (např. dědic), který tvrdí, že do jeho autorských práv bylo neoprávněně zasazeno. Žalobu vždy může podat pouze soukromá osoba; nikdy nemůže být podána z úřední povinnosti.

Žalobou se lze u soudů domáhat obecně v oblasti autorských práv toho, aby se žalovaný zdržel určité činnosti, nebo aby něco naopak vykonal, a též vyslovení – určení – existence nebo neexistence určitého práva nebo právního poměru. Autorský zákon stanoví příklady, čeho konkrétně se lze u soudu domáhat. Protože je žaloba ale instrumentem univerzálním, a protože případy porušení autorských práv jsou různorodé, je nutné pokládat seznam v autorském zákoně za demonstrativní.

Žalobou se lze domáhat tedy například toho, aby bylo ve sporných případech určeno autorství k dílu, nebo aby ten, kdo porušuje autorské právo, svého jednání zanechal (např. žádat soud, aby rušiteli zakázal pokračovat v neoprávněném rozmnožování, vystavování či propagaci díla). Dále se žalobce může domáhat obnovení stavu, který zde byl před porušením práva, resp. odstranění následků. Výslovně je stanoveno, že lze např. žádat soud, aby nařídil „zničení neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla“. Toto ustanovení by mělo být v praxi využitelné mimo jiné, pokud se autor domáhá zničení neoprávněných padělků děl výtvarného umění.

Vzhledem k tomu, že s porušením autorských práv k výtvarnému dílu je téměř vždy spojen vznik nějaké újmy, je samozřejmě možnost žádat o její náhradu dle autorského

zákona, i v souladu s obecnými ustanoveními občanského zákoníku. Náhrady se lze domáhat dvojitým způsobem:

Za vzniklou újmu nehmotnou (např. poškození jména autora či rodiny) může poškozený (ale podle okolností i jiné osoby) požadovat nápravu ve formě přiměřeného zadostiučinění. Jde o omluvu a podobné prostředky, ale v závažných případech i o náhradu v penězích. Při žádání o přiměřené zadostiučinění není potřeba dokazovat míru poškození důstojnosti či vážnosti fyzické osoby (je ale třeba prokázat okolnosti rozhodné pro požadovanou výši).¹⁵⁴.

Druhým typem vzniklé újmy je újma hmotná (škoda), která se nahrazuje uvedením v původní stav (v autorském právu toto není běžné) nebo náhradou škody v penězích. Poškozený má samozřejmě právo i na vydání bezdůvodného obohacení.

7.2. Ochrana v jiných státech EU

Důležitá je také otázka rozhodného práva pro prostředky ochrany v případě, že dojde k porušení autorského práva s mezinárodním prvkem (např. na území jiného státu). Na území EU se pro tyto otázky užije nařízení Řím II¹⁵⁵. Ačkoli obecná pravidla v úvodu tohoto nařízení respektují zásadu, že pro vztahy ze škodní události se postupuje dle právního řádu státu, na jehož území dojde k účinkům tohoto protiprávního jednání (*lex loci damni infecti*), pro oblast duševního vlastnictví, tedy i autorského práva, je stanovena výjimka, založená na tradiční teritorialitě autorského práva¹⁵⁶. Rozhodným právem v případě porušení autorského práva je tedy, dle hraničního určovatele *lex loci proteccionis*, právo státu, v němž je poskytována a uplatňována ochrana¹⁵⁷. Volba práva je, na základě téhož ustanovení, v případě mimosmluvní odpovědnosti vyloučena.

---

¹⁵⁴ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: JAKL, Ladislav et al. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Op. cit., s. 37 a n.

¹⁵⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy

¹⁵⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ Klára a KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 170

¹⁵⁷ čl. 8 odst. 1 Nařízení Řím II, a dále § 80 zákona o mezinárodním právu soukromém č. 91/2012 Sb.

V případě autorů požívajících ochrany dle autorského zákona ČR (§ 107) bude proto rozhodným právem právo ČR, a obdobně to bude platit v případě jiných států.

Tento stav bývá právem kritizován¹⁵⁸ jako nežádoucí už proto, že zásada teritoriality autorského práva, z níž vychází, má své kořeny již v Bernské úmluvě¹⁵⁹ a dnes by bylo vhodné její striktní uplatňování omezovat, obzvláště v prostoru Evropské unie a v souladu se zásadou jednotného vnitřního trhu.

Pokud jde o otázky procesní, postupovat se bude dle nařízení Brusel I¹⁶⁰, které v základě respektuje zásadu, že žalovaný, který má domicil v členském státě, musí být žalován v tomto státě, není-li výslovně v nařízení uvedeno jinak. Příslušnost místní bude již stanovena dle vnitrostátních procesních pravidel¹⁶¹.

7.3. Přestupky dle autorského zákona

Pakliže intenzita zásahu do autorských práv nebude dosahovat nutné míry k uplatnění trestněprávní odpovědnosti, zároveň však bude vykazovat jistou společenskou škodlivost, existuje zde možnost uplatnění odpovědnosti za přešůpek (v případě fyzických osob) či za jiný správní delikt (v případě podnikajících fyzických osob či právnických osob).

Přestupky, resp. správní delikty dle autorského zákona jsou vymezeny velmi obecně a zahrnují neoprávněné užití díla v jakékoli podobě, obcházení technických prostředků ochrany práv a též nesplnění oznamovací povinnosti obchodníka s uměleckými díly ve smyslu droit de suite (neposkytnutí informací o zrealizovaných prodejkch, koupích či zprostředkování prodejků uměleckých děl ze strany profesionálních obchodníků s uměním).

---

¹⁵⁸ např: Tůmou (právní rádce), 9,10/2009, s. 23

¹⁵⁹ Dle čl. 5 odst. 1 a 2, je autorské právo privilegium, přiznané zásadně občanům státu, který poskytuje ochranu

¹⁶⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

¹⁶¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ Klára a KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Op. cit., s. 221

7.4. Trestní právo

Dosahuje-li porušování autorských práv takové společenské škodlivosti, že nepostačuje uplatnění odpovědnosti soukromoprávní či správní, může být pachatel odpovědný za některý z trestných činů proti autorskému právu. Trestní zákoník ČR obsahuje dva takové trestné činy:

7.4.1. Padělání a napodobení díla výtvarného umění

Pro oblast výtvarného umění je charakteristická trestná činnost spočívající v padělatelství výtvarných děl a jejich následném prodeji. Proto trestní zákoník stanoví, že trestného činu se dopustí ten, kdo „padělá výtvarné autorské dílo nebo napodobí výtvarný projev jiného autora v úmyslu, aby nové dílo bylo považováno za původní dílo takového autora“.

Padělkem neboli falzifikátem je obecně předmět, který je vydáván za jiný předmět, ať již existující (padělek v užším smyslu dle trestního zákoníku) nebo neexistující (ve smyslu trestního zákoníku v užším významu „napodobenina výtvarného projevu“).

Padělání ve smyslu první části skutkové podstaty znamená vytvoření tak dokonalé kopie původního, již existujícího díla, že při běžném vizuálním kontaktu (ne tedy pouze okem odborníka) je toto dílo zaměnitelné s originálem. Trestní zákoník nestanoví, že padělkem by nutně muselo být jen dílo vytvořené stejnou technikou jako originál¹⁶², v praxi tomu tak ale ve většině případů bude (např. malba olejem na plátno půjde dokonale napodobit opět jen malbou olejem na plátno).

Trestný čin může být logicky zaviněn pouze úmyslně. K naplnění skutkové podstaty je navíc potřeba naplnit specifický úmysl, že účelem vytvoření kopie bylo, aby byla taková kopie vydávána za pravé dílo (originál). Na účelu padělání naproti tomu nezáleží: pachatel tedy bude trestný např. i tehdy, namaluje-li si dokonalou kopii bez motivace finančním ziskem. Nezáleží ani na tom, zda napodobované dílo požívá či

---

¹⁶² ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II. §§ 140 až 421. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2763

nikoli ochrany autorských majetkových práv (může jít o díla, jejichž ochrana již vypršela, o volná díla ve smyslu autorského zákona). Z důvodu tohoto specifického úmyslu je tedy třeba odlišovat případy, kdy je vyrobena kopie kupř. pro domácí použití nebo pro vzdělávací účely (namalování kopie slavného obrazu studentem výtvarné školy), protože v těchto případech tento specifický úmysl chybí (nicméně majetková i osobnostní práva autora originálu tím nejsou dotčena!).

Velmi aktuální je ale i druhá část skutkové podstaty: napodobení díla výtvarného umění, respektive napodobení výtvarného projevu jiného autora s cílem, aby takové dílo bylo pokládáno za dílo jistého autora. Jde o případy, kdy někdo vytvoří obraz „ve stylu“ jiného autora (jeho „výtvarným rukopisem“, s motivem typickým pro autora, přidá falešný podpis (to ale není nutná podmínka), a dílo většinou nabízí k prodeji, s tím, že jde o dosud veřejnosti neznámé dílo autora. V tomto případě vytvoření napodobeniny vlastně není porušením majetkového autorského práva, protože to zde neexistovalo (jde o obraz, který sám napodobovaný autor nikdy nenamaloval, a takové neexistující dílo nemůže být autorskoprávně chráněno). Napodobení je ale nebezpečné z toho důvodu, že snižuje hodnotu originálů děl napodobeného umělce a poškozuje jeho osobnost, a to zvláště v případech ne příliš zdařilých kopií, vytvořených někým, kdo rukopis ani styl napodobovaného autora nenapodobil s technickou dokonalostí. Pokud je naopak napodobenina provedena dobře, může být problematickým momentem této skutkové podstaty samo dokázání, že jde o napodobeninu: existuje totiž mnoho malířů, jejich dílo není dokonale komplexně zmapováno. Pokud je tedy při napodobení vhodně zvolen námět a napodobenina je technicky dokonale provedena, pak ani kunsthistorik či jiný znalec z oboru výtvarného umění si nemusí být při posuzování jist, zda jde o dosud neznámé dílo napodobovaného umělce, či o napodobeninu. Proto omyl není vyloučen, a to navzdory existenci pokročilé techniky pro chemicko-technologickou analýzu obrazů.

Společné oběma částem skutkové podstaty jsou, kromě ustanovení o úmyslu, také druhy a výše trestů: pachateli může být uložen trest odnětí svobody v délce až tří let, případně až deseti let, byl-li čin spáchán organizovanou skupinou, byl-li získán velký majetkový prospěch, nebo byl čin spáchán ve velkém rozsahu (zde je třeba posuzovat hlavně počet padělaných nebo napodobených děl, jejich proklamovanou hodnotu, soustavnost

padělatelské činnosti apod.)¹⁶³. Může být uložen i některý z alternativních trestů, např. peněžitý trest.

Ačkoli k padělání a napodobení děl výtvarného umění dochází v ČR v hojné míře¹⁶⁴, soudní praxe a judikatura k § 271 TZ zatím chybí. Důvodem je snad to, že pokud už dojde k rozkrytí padělatelských skupin, ve výsledku bývá velmi problematickým momentem prokázání specifického padělatelského úmyslu toho, kdo padělky či napodobeniny vytvářel. Dále je třeba podotknout, že z padělání a napodobení vzniká odpovědnost pouze padělateli – autorovi padělek a napodobenin. Prodejci těchto „děl“ (např. galerie či internetové nákupní galerie), kteří obrazy přijali a vystavili k prodeji v dobré víře, že jde o originály, odpovědní nebudou. Pakliže by ale padělky či napodobeniny vědomě vydávali nepoctivě za originály, mohou být odpovědní z trestného činu podvodu.

7.4.2. Porušení autorského práva

Kromě problematiky padělatelství existuje ještě obecný trestný čin, postihující závažné, společensky škodlivé porušení autorského práva: dle § 270 trestního zákoníku, trestného činu se dopouští ten, kdo zasáhne nikoli nepatrně do chráněných práv k autorskému dílu. Na rozdíl od předchozího zmíněného, tento trestný čin tedy chrání i autory jiných uměleckých děl než jen výtvarných.

Zásah do práv může být tak rozmanitý, jak rozmanité jsou jednotlivé instituty autorských práv, které byly předmětem této práce. Buď může spočívat v zásahu do práv osobnostních (falešné vydávání se za autora, neoprávněné zveřejnění díla či porušení nedotknutelnosti – např. užití díla způsobem, který závažně snižuje hodnotu díla), nebo do práv majetkových (neoprávněná výroba rozmnoženin, neoprávněné rozšiřování díla apod). Autorské právo ale porušuje také např. nabyvatel licence, který závažně překročí své licenční oprávnění a dílo užije v rozporu s licenčními podmínkami. Mohlo by zřejmě jít i o případ nesplnění oznamovací povinnosti profesionálního zástupce na trhu

---

¹⁶³ ŠÁMAL, Pavel et al. Trestní zákoník II. §§ 140 až 421. Komentář. Op. cit., s. 2765

¹⁶⁴ Dle některých odhadů je to až 40%. Např. Alejandro Gamero: *Las más grandes falsificaciones del mundo del arte* na [www: http://lapiedradesisifo.com/2013/07/02/las-m%C3%A1s-grandes-falsificaciones-del-mundo-del-arte/](http://lapiedradesisifo.com/2013/07/02/las-m%C3%A1s-grandes-falsificaciones-del-mundo-del-arte/), navštíveno dne 20.11.2014

s uměním v případě droit de suite, kde by tímto způsobem získal pachatel pro sebe velký majetkový prospěch. Pro naplnění této skutkové podstaty ale musí jít vždy o zásah (do autorských práv) vyšší než nepatrný. Pod tímto abstraktním pojmem bude nutno brát v úvahu zejména intenzitu zásahu, dobu, po kterou rušení práv trvalo a výši majetkového prospěchu (a to skutečného i zamýšleného) pachatele¹⁶⁵. I tento trestný čin může být zaviněn pouze úmyslně, včetně specifického úmyslu – vědomí, že jde o zásah do autorsky chráněného díla.

7.4.3. Trestněprávní ochrana v EU

Trestní právo jako jeden z nástrojů ochrany autorského práva ve státech Evropské unie zmiňuje směrnice č. 2004/48, o dodržování práv duševního vlastnictví. Ačkoli tato směrnice v jednom z původních návrhů znění obsahovala i podněty k unijní trestněprávní regulaci některých aspektů porušení autorského práva, do definitivního znění se nedostaly¹⁶⁶ - důvodem byly zřejmě pochybnosti o rozsahu unijní působnosti v této věci a o překročení principu subsidiarity¹⁶⁷. Ze stejných důvodů byl nakonec zamítnut i návrh směrnice o trestněprávních prostředcích k vymáhání práv duševního vlastnictví v roce 2005¹⁶⁸. Otázka harmonizace unijního trestního práva zůstává stále předmětem diskusí.

Směrnice tak upravuje pouze občanskoprávní aspekty, a v platném znění proto najdeme pouze zmínku o tom, že trestní sankce jsou též vhodným prostředkem ochrany autorského práva, a to vedle civilních a administrativních prostředků¹⁶⁹. Nicméně je, dle směrnice, třeba brát v úvahu, že vedle unijního práva, všechny státy Unie i Unie samotná jsou vázány dohodou TRIPs, která stanoví některé trestněprávní dispozice. Takovou je zejména článek 61:

---

¹⁶⁵ viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 5 Tdo 196/2014, ze dne 12. března 2014: obviněný nabízel na internetu ke stažení film, přičemž poškozeným vznikla dle jejich vyčíslení škoda 250.000,- Kč. Jednání obviněného nebylo soudem shledáno jako zásah větší než nepatrný do autorských práv, a nestačilo proto ke vzniku trestní odpovědnosti.

¹⁶⁶ WALTER, Michel M and LEWINSKI, Silke von. *European Copyright Law*. Op. cit., s. 1207, resp. s. 1209

¹⁶⁷ WALTER, Michel M and LEWINSKI, Silke von. *European Copyright Law*. Op. cit., s. 1325

¹⁶⁸ Návrh směrnice č. 2005/0127/COD ze dne 12. července 2005

¹⁶⁹ Recitál (28) Směrnice 2004/48

„Členové zajistí, aby přinejmenším v případech úmyslného padělání ochranné známky nebo porušení autorského práva v komerčním měřítku bylo zavedeno trestní řízení a tresty. Nápravná opatření budou zahrnovat trest odnětí svobody a/nebo peněžité pokuty dostatečně vysoké, aby působily jako odstrašující prostředek, odpovídající úrovni trestů za trestné činy, odpovídající závažnosti. Ve vhodných případech budou možná nápravná opatření zahrnovat rovněž zabavení, konfiskaci a zničení porušujícího zboží a jakéhokoliv materiálu a nástrojů, využívaných převážně k páchání trestného činu. Členové mohou zajistit, aby bylo zavedeno trestní řízení a tresty i v jiných případech porušení práv k duševnímu vlastnictví, zvláště těch, které jsou spáchány úmyslně a v komerčním měřítku.“

Trestné činy ve vztahu k autorskému právu jsou nicméně zakotveny v právních řádech všech členských států. Úprava trestného činu padělatelství a jeho následků je zvláště důsledně řešena ve Francii, kde ani nečiní problém komisionální zničení prokázaných padělků¹⁷⁰.

---

¹⁷⁰ V roce 2014 se dědicové (držitelé majetkových práv autorských) Marca Chagalla domáhali demonstrativního zničení napodobenin jeho děl v přítomnosti soudce, a to na základě zákona z roku 1895, a proti vůli vlastníka obrazu, který falzum předtím koupil. Přesto uspěli a obraz byl zničen (*Un faux Chagall pourrait être détruit*: <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2014/02/03/97001-20140203FILWWW00320-un-faux-chagall-pourrait-etre-detruit.php>), navštíveno dne 20.11.2014

ZÁVĚR

Domnívám se, že předložená práce naplnila úkol vytyčený v jejím úvodu. Nebyl podán komplexní výklad všech aspektů autorských práv ve vztahu k výtvarnému umění, neboť takový úkol by přesahoval rozsah diplomové práce. Nemohla být ani podána odpověď na všechny otázky související s problematikou, protože při rozmanitosti životních situací je pravděpodobně takový úkol v právnickém textu nesplnitelný. Snažil jsem se ale na jednotlivých ustanoveních autorského zákona, s pomocí příkladů, vyzdvihnout specifika právní ochrany pro díla výtvarného umění, a detailněji popsat instituty charakteristické pro tato díla a pro jejich ochranu.

V úvodu jsem se proto zaměřil na charakteristiku pojmu díla výtvarného umění dle právního řádu ČR. Byť by se mohla zdát tato pasáž jako příliš podrobná, domnívám se, že je užitečná, neboť ucelené vysvětlení například vztahů mezi originály a kopiemi v případě grafických výtvarných děl bývá v literatuře opomíjeno. Myslím si, že právní úprava v ČR je v otázce zákonného vymezení výtvarného díla uspokojivá, byť se domnívám, že by bylo elegantnějším řešením např., pokud by u institutu práva na odměnu nebyl podán demonstrativní výčet děl, která jsou pro účely práva na odměnu považována za originál, ale bylo by místo tohoto výčtu odkázáno na úvodní pasáže autorského zákona, které taktéž příklady děl výtvarného umění obsahují. Zde je patrné, že směrnice o právu na odměnu byla implementována příliš doslovně, k čemuž ale nedošlo jen v ČR, ale také např. ve Velké Británii¹⁷¹.

Podobně, v případě práva na rozmnožování, jakožto jednoho z majetkových práv, jsem se snažil detailně a s pomocí příkladů popsat, co může být v případech jednotlivých uměleckých děl považováno za rozmnoženinu, a to tak, aby takový výklad nebyl striktně právní, ale snad i trochu umělecko-teoretický a užitečný pro praktické využití.

Naopak, o ochraně osobnostních práv už bylo napsáno mnoho, a vzhledem k tomu že se jedná vcelku o stabilní institut, nepodléhající rychlým změnám v souvislosti

---

¹⁷¹ čl. 2 odst. 1 Směrnice, ve spojení s čl. 4 *The Artist's Resale Right Regulations*

s technologickým pokrokem, byla problematika rozebrána jen okrajově. Tím nicméně v žádném případě nechci vzbudit dojem, že bych snad pokládal morální práva autora za otázku podružnou.

Do podrobností bylo rozebráno právo na odměnu za opětovný prodej originálu uměleckého díla, což je institut, který má své odůvodnění i ve 21. století, o čemž svědčí i vzrůstající počet států, které jej ve svých právních řádech zakotvují, i snaha některých sdružení o jeho globální celosvětové prosazení. Takové prosazení by samozřejmě bylo pro autory a pro jejich dědice velkým úspěchem. Pokud jde o velké ekonomické hráče současného světa, ve Spojených státech amerických tento institut neexistuje¹⁷², zatímco např. v Číně alespoň probíhá debata o jeho zavedení¹⁷³. Vzhledem k povaze práva na odměnu za opětovný prodej originálu uměleckého díla, nebyl tento institut zasažen překotným vývojem v oblasti komunikačních technologií (internetu) tak výrazně, jak se tomu stalo v případě jiných institutů autorského práva. V tomto ohledu je poznamenán snad jen narůstajícím trendem prodeje uměleckých děl v internetových nákupních galeriích a internetových aukčních portálech, což s sebou nese otázky spojené zejména s definicí pojmu „zástupce na trhu s uměleckými díly“. Za úvahu by stálo i revidování zákonného monopolu kolektivních správců v ČR: umožnění svobodné soutěže by zřejmě bylo dobré, stejně jako by bylo praktické a ekonomické soustředit více povinně kolektivně spravovaných práv do správy jediné organizace.

Na rozdíl od *droit de suite*, existence práva na náhradní odměnu je v oblasti výtvarného umění, dle mého názoru, velmi sporná, alespoň tedy za stavu, kdy autorské odměny jsou odváděné v souvislosti s poskytováním kopírovacích služeb pouze za předpokladu určitého procenta vyrobených rozmnoženin díla sloužících pro vlastní potřebu. Domnívám se, i na základě zmíněné judikatury SDEU, že jednotná regulace práva na náhradní odměnu na úrovni Evropské unie by byla namístě, nicméně je třeba říci, že ekonomický význam tohoto institutu pro autory děl výtvarného umění je spíše zanedbatelný.

---

¹⁷² V USA bylo *droit de suite* regulováno pouze v Kalifornii, a to do roku 2012. Poté bylo zrušeno jako protiústavní.

¹⁷³ HUNT, Katie. China debates *droit de suite*. *The Art Newspaper*. n. 243, únor 2013. Dostupné na: <http://ktreports.files.wordpress.com/2013/02/005-tan2-am-droit-de-suite.pdf> , navštíveno dne 7. 11. 2014

Zřejmě by bylo vhodné uvažovat i o revizi ustanovení o rozhodném právu pro mimosmluvní závazkové vztahy v oblasti práv duševního vlastnictví. Uplatňování zásady *lex loci proteccionis*, vycházející z principu teritoriality autorského práva, je v prostoru Evropské unie problematické. Kromě možnosti rozdílné ochrany občanům různých států Unie, vyvolává i nejasnosti spojené s tím, zda občanství autora k určitému státu, jakožto podmínka ochrany jeho díla, je nutné pouze v okamžiku vytvoření díla, nebo po celý život. Bylo by proto asi vhodnější, aby rozhodným právem v případě odpovědnosti za škodu bylo místo, kde ke škodě došlo (*lex loci delicti commissi*) nebo kde škoda vyšla najevo (*lex loci damni infecti*).

Pokud jde o trestněprávní aspekty, v České republice je bohužel problematické, aby autor výtvarných děl úspěšně žádal zničení padělků nebo napodobenin svých děl (ačkoli se domnívám, že na základě ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) bod 3¹⁷⁴ má jednoznačně právo toto požadovat). Bylo by proto vhodné ujasnit i tyto problémy, a to pokud možno opět na unijní úrovni, aby nevznikaly uprostřed Unie situace, kdy výrobci a majitelé falz budou na území jednoho státu postihováni více a jinde méně (jak bylo ukázáno na nedávném příkladu z Francie).

Revizi by zasluhovala i zákonná regulace omezení vlastníka uměleckých děl prohlášených za kulturní statek, alespoň pokud jde o dispozice s takovým nosičem díla v prostoru EU. Myšlenka uchovávání kulturního bohatství uvnitř České republiky je naivní a patří spíše do dob národnostně-obrozeneckých hnutí, než do prostředí Evropské unie. Nelze vidět rozumný důvod, proč v rozporu se zásadami volného pohybu osob a zboží bránit vlastníkově předmětu kulturního bohatství v jeho svobodném disponování s ním.

V době internetu a při množství komunikačních prostředků pro rozmnožování a šíření děl je nepochybně nutné opustit postupy vedoucí ke stále menší přehlednosti státních autorskoprávních úprav, ale naopak je třeba pokračovat v harmonizaci autorského práva v Evropské unii, stejně jako v mezinárodní spolupráci na globální úrovni.

---

¹⁷⁴ „Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo (...), může se domáhat zejména (...) odstranění následků zásahu do práva, zejména (...) zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla (...).“ V případě prokázaných padělků děl je toto jednoznačně aplikovatelné; nicméně se domnívám, že i v případě napodobenin, a to ve spojení s ustanoveními o ochraně osobnostních práv (zvl. s institutem nedotknutelnosti díla).

Seznam použitých zkratk

AutZ	Autorský zákon ČR
CPI	Code de la propriété intellectuelle
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
MK	Ministerstvo kultury
OZ	Občanský zákoník
RBÚ	Revidovaná Bernská úmluva
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
TRIPs	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
WTO	Světová obchodní organizace

Seznam použitých pramenů

Odborná literatura

COLSTON, Catherine and GALLOWAY, Jonathan. *Modern Intellectual Property Law*. 3rd ed. Abingdon: Routledge, 2010. 831 s. ISBN 978-0-415-55672-9.

ERDOZAIN LOPEZ, José Carlos. *Derechos de autor y propiedad intelectual en internet*. Madrid: Tecnos, 2002. 216 s. ISBN 978-84-3093-817-9.

GOLDSTEIN, Paul and HUGENHOLTZ, Bernt. *International Copyright*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2013. 591 s. ISBN 978-0-19-979429-4.

CHALOUPKOVÁ, Helena a HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 489 s. ISBN 978-80-7400-432-2.

KNAP, Karel a KUNZ, Otto. *Mezinárodní právo autorské*. Praha: Academia, 1981. 495 s. ISBN 80-7201-546-X.

KŘÍŽ, Jan a CÍSAŘOVÁ, Zuzana. Autorské smlouvy s mezinárodním prvkem v digitálním prostředí. In: GERLOCH, Aleš; TOMÁŠEK, Michal et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století. II. Teoretické a ústavní impulzy rozvoje práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2010. 367 s. ISBN 978-80-246-1742-8.

KŘÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. *Autorský zákon, komentář a předpisy související*. 2., akt. vyd. Praha: Linde, 2005. 792 s. ISBN 978-80-7201-546-7.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ Klára a KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 448 s. ISBN 978-80-7478-016-5.

STOKES, Simon. *Art and Copyright*. 2nd ed. Oxford: Hart Publishing, 2012. 261 s. ISBN 978-1-84946-162-7.

ŠÁMAL, Pavel et al. *Trestní zákoník II. §§ 140 až 421. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 2150 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. 989 s. ISBN 978-80-7179-608-4.

TELEC, Ivo a TŮMA, Pavel. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: JAKL, Ladislav et al. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012. 163 s. ISBN 978-80-86855-87-5.

TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví. Lidskoprávní základy, licenční smlouva*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007. 200 s. ISBN 978-80-7239-206-3.

TRITTON, Guy et al. *Intellectual Property in Europe*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2002. 1112 s. ISBN 979-0421-64150-9.

VERHOOGT, Robert. Art in Reproduction. Nineteenth-Century Prints after Lawrence Alma-Tadema, Jozef Israëls and Ary Scheffer. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2007. 718 s. ISBN 978-90-5356-913-9.

VOJČÍK, Peter et al. *Právo duševního vlastnictví*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 495 s. ISBN 978-80-7380-373-5.

WALTER, Michel M and LEWINSKI, Silke von. *European Copyright Law*. Oxford: Oxford University Press, 2010. 1555 s. ISBN 978-0-19-922732-7.

ZAVADIL, Matouš. Vývoz a dovoz uměleckých předmětů aneb jak vyvézt obraz z ČR. In: HAMULÁK, Ondrej et al. *Právo v umění a umění v právu*. Praha: Leges, 2011. 448 s. ISBN 978-80-87576-14-4.

Články z časopisů a internetových zdrojů

SIRINELLI, Pierre. Rémuneration pour copie privée. *Revue internationale du droit d'auteur*. 2013, č. 235, s. 275-353. ISSN 0035-3515.

TŮMA, Pavel. K přeshraničním aspektům autorskoprávní odpovědnosti v evropském justičním prostoru. *Právní rádce*. 2009, č. 9-10, s. 22-29, resp. 21-28. ISSN 1210-4817.

GAMERO, Alejandro. Las más grandes falsificaciones del mundo del arte. *La piedra de Sísifo*. 2. července 2013. <http://lapiedradesisifo.com/2013/07/02/las-m%C3%A1s-grandes-falsificaciones-del-mundo-del-arte/>

LeFigaro.fr. Un faux Chagall pourrait être détruit. *Le Figaro*. 3. února 2014. <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2014/02/03/97001-20140203FILWWW00320-un-faux-chagall-pourrait-etre-detruit.php>

Právní analýza „Zničení autorského díla vlastníkem hmotného nosiče díla“. Stanovisko Advokátní kanceláře Jansa, Mokřý, Otevřel & partneři v.o.s. <http://smernik.cz/pravni-analyza-zniceni-autorskeho-dila-vlastnikem-hmotneho-nosice-dila/>

VOHRADSKÝ, Jiří. O nákupech grafiky. *Internetový magazín Finmag*. 10. dubna 2009. <http://finmag.penize.cz/kaleidoskop/263823-o-nakupech-grafiky>

HUNT, Katie. China debates droit de suite. *The Art Newspaper*. n. 243, únor 2013. <http://ktreports.files.wordpress.com/2013/02/005-tan2-am-droit-de-suite.pdf>

Jiné práce

BERAN, Vojtěch. *Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla. Soutěžní práce VI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, 2013.

FALADOVÁ, Adéla. *Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla. Rigorózní práce*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, 2011.

JEŽEK, Jan. *Změna autorského práva po účinnosti nového občanského zákoníku s ohledem na pojetí věci. Soutěžní práce VI. ročníku Studentské vědecké a odborné*

činnosti. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, 2013.

TOMANOVÁ, Kateřina. *Licenční smlouvy v novém občanském zákoníku*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra občanského práva, 2014.

Právní předpisy

Mezinárodní smlouvy

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (vyhlášená v ČR pod č. 133/1980 Sb.)

Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), včetně Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (vyhlášená v ČR pod č. 191/1995 Sb.)

Všeobecná úmluva o autorském právu (vyhlášená v ČR pod č. 134/1980 Sb.)

Předpisy Evropské unie

Smlouva o Evropské unii

Smlouva o fungování Evropské unie

Listina základních práv Evropské unie

Nářízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy

Nářízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy

Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Nařízení Rady (ES) č. 116/2009 ze dne 18. prosince 2008 o vývozu kulturních statků

Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících

Předpisy České republiky

<http://www.portal.gov.cz>

Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

Vyhláška č. 274/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o oběhu bankovek a mincí

Vyhláška č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn

Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Zákon č. 207/2000 Sb., zákon o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty

Předpisy Francouzské republiky

<http://www.legifrance.gouv.fr>

Code de la propriété intellectuelle n° 92-597

Předpisy Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku

<http://www.legislation.gov.uk>

Copyright, Designs and Patents Act 1988 (c. 48)

The Artist's Resale Right Regulations 2006 (c. 346)

Předpisy Spolkové republiky Německo

<http://www.gesetze-im-internet.de>

Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) 1965
(BGBl. I S. 1273)

Správní a soudní rozhodnutí

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 30 Cdo 5287/2008, ze dne 24. června 2010

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 5 Tdo 196/2014, ze dne 12. března 2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR 5 Tdo 449/2007, ze dne 16. května 2007

Rozsudek Soudního dvora EU Phil Collins v. Imtrat Handelsgesellschaft GmbH,
spojené věci C-92/92 a C-326/92, ze dne 20. října 1993

Rozsudek Soudního dvora EU Padawan SL v. Sociedad General de Autores y Editores
de España (SGAE), C-467/08, ze dne 21. října 2010

Shrnutí v českém jazyce

Název práce: Autorská práva k výtvarnému dílu

Abstrakt:

Tato diplomová práce se zabývá autorským právem, a to se zřetelem na výtvarné dílo. Po krátkém úvodu o pramenech autorského práva v České republice a v Evropské unii následuje výklad toho, co vlastně předpisy ČR rozumějí pod pojmem „výtvarné dílo“. Je zde prokázán závěr, že díla výtvarného umění, ať už jsou v zákonech definována jakkoli, jsou nějakým způsobem chráněna prakticky ve všech státech světa.

Následující kapitola, nazvaná „Hmotný nosič díla výtvarného umění“ vysvětluje rozdíl mezi dílem a jeho hmotným nosičem, tedy věcí pomocí níž je dílo vyjádřeno. Jde o nesmírně důležité východisko týkající se všech vlastníků hmotných výtvarných děl. Ti totiž nemají k těmto předmětům tak neomezené vlastnické právo, jak by se mohlo zdát.

Část věnovaná majetkovým právům autorským se zaměřuje především na popisy jednotlivých způsobů užití díla. Způsoby užití díla vyjmenovává a popisuje autorský zákon ČR obecně, aby byly aplikovatelné na všechny druhy autorských děl. Pomocí příkladů je ale v této práci ukázáno, co si pod jednotlivými způsoby užití představit v praxi, např. co lze považovat za rozmnoženinu obrazu či sochy, a v čem spočívá jejich sdělování veřejnosti. Kromě toho jsou popsána volná užití a zákonné licence, tedy podmínky, za nichž může kdokoli užít díla, a do autorských práv přitom nezasahuje. Do podrobností jsem se pak zabýval právem na odměnu v souvislosti s opětovným prodejem originálu díla, což je institut typický pro díla výtvarného umění. Vzhledem k tomu, že toto právo se týká trhu s uměním, který nezná hranic, a vzhledem k tomu, že právo na tuto odměnu je regulováno samostatným předpisem platným v celé Evropské unii, je kladen důraz nejen na úpravu v České republice, ale v Evropské unii vůbec. Podobně jsem pojmul i výklad institutu práva na tzv. „náhradní odměnu“, ačkoli jeho ekonomický význam není pro autory děl výtvarného umění a jejich dědice příliš velký.

V kapitolách o licenční smlouvě a o mimosmluvní odpovědnosti za porušení předpisů autorského práva byly, kromě samotného výkladu, přidány taktéž zmínky o

aplikovatelném právním řádu podle nařízení Brusel I a Řím I, pro vztahy vznikající napříč státy Evropské unie.

Úplně na závěr je zařazen oddíl o „ultima ratio“ ochrany autorského práva: o trestných činech porušení autorského práva a padělání a napodobení díla výtvarného umění tak, jak je zná trestní zákoník ČR z roku 2009.

Klíčová slova: Autorské právo, výtvarné dílo

Resume in English

Title of the thesis: Copyright in Artistic Works

Abstract:

This thesis is dealing with copyright, with regard to the artistic work. After a brief introduction about the sources of copyright in the Czech Republic and the European Union, the explanation of what actually regulations CR mean by "artistic work" follows. There is concluded that the artistic works, whether they are defined by laws in any way, they are somehow protected in all countries of the world.

The following part, entitled "The Artistic Work as a Property," explains the difference between the artistic work and its carrier material, i.e. the thing by which the work is expressed, in the laws of Czech Republic. This is a very important hypothesis for all owners of art works, because these are also restricted by copyright of the author and with other laws.

The next chapter, 'The rights of copyright owner' focuses on descriptions of the various uses of the work. The Copyright Act of the Czech Republic describes the term "ways of use of the copyrighted work" in general, so it can be applicable to all types of copyrighted works. However, in this thesis, I am using the examples to demonstrate what the different ways of use mean. I described in details the Resale Right (Droit de Suite), which is the right granted to artists or their heirs to receive a fee on the resale of their works of art. This regulation relates to the global art market, and the 2001/84/EC EU directive mandates a uniform system of droit de suite across the European Union, so I described this institute in conditions of the EU. This part contains also the right to the "substitute reward", although its economic importance for the authors of the artistic works is not big.

The chapters focusing on the license agreements and non-contractual liability for infringement of copyright were defined also for the relationships across the EU member states, as the EU regulations Rome I and Brussels I are applicable.

At the very end, the description of the crime of copyright infringement and counterfeiting and imitation of artistic works are included, as they are defined by the Criminal Code of the Czech Republic.

Key words: Copyright, Artistic Work